

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra filozofie a patrologie

Marie Kokaislová

**Ad virgines Pseudoklement Římský/
K počátkům zasvěceného života**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. ThDr. Václav Ventura, Th.D.

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 21. dubna 2010

Děkuji Doc. ThDr. Václavu Venturovi, Th.D. za pomoc při výběru tématu, za odborné vedení a mnoho cenných rad a podnětů, které mi poskytl.

Obsah

Úvod	6
1 Klement Římský, pseudoklementinské spisy	8
1.1 Klement Římský	8
1.2 Pseudoklementinské spisy	10
1.2.1 <i>Druhý list Klementův</i>	10
1.2.2 <i>Pseudoklementinský román</i>	12
2 Literárně historický úvod k listu Ad virgines, komentář k textu a vlastní reflexe	14
2.1 Listy pannám a panicům – literárně historický úvod	14
2.1.1 <i>Původ spisu</i>	14
2.1.2 <i>Důvod sepsání spisu</i>	15
2.1.3 <i>Autenticita spisu</i>	16
2.2 Obsah listů Ad virgines	17
2.2.1 <i>První list</i>	17
2.2.2 <i>Druhý list</i>	18
2.3 Teologie listů Ad virgines	19
2.3.1 <i>Život v panenství kvůli království nebeskému – eschatologický rozměr</i>	19
2.3.2 <i>Život v panenství přirovnán k životu andělů v nebi</i>	20
2.3.3 <i>Kdo se rozhodne pro panenství, musí obléci Krista</i>	20
2.3.4 <i>Panny a panicové jsou Boží obcí</i>	21
3. Překlad listů Ad virgines z latinského textu	22
4. Pohled na zasvěcené panny a panice v 1. a 2. stol. n. l.	74

4.1	Zdrženlivost v židovském světě	74
4.2	Zdrženlivost u pohanů	75
4.3	Zdrženlivost v rodící se církvi	76
	Závěr	79
	Seznam použité literatury	80

Úvod

Patristická literatura zajisté tvoří nedílnou součást historického a teologického bádání. Díky patristickým spisům je nám zprostředkován a přiblížen kulturně-společenský horizont té doby. Nezanedbatelný význam mají patristické spisy pro studium teologie a dogmatu. Díky patristickým textům můžeme sledovat vývoj církevní nauky a praxe. Mnoho významných textů je nám dnes k dispozici díky různým vydáním v edicích (německy psaná edice *Fontes Christiani*, francouzská *Sources chrétiennes* nebo anglická *Ancient Christian Writers*).

Bohužel jen nepatrný zlomek z tohoto pokladu je dopřán česky hovořícímu čtenáři (pokud obstojně neovládá některý ze světových jazyků).

Touto svou prací jsem se snažila o další nepatrný kousek k pomoci přiblížit patristickou literaturu českému čtenáři tím, že jsem přeložila spis *Ad virgines* připisovaný Klementu Římskému. Spis je významným svědectvím o životě panen a paniců ve 3. stol. Autor zde reaguje hlavně na neduhy, které se ve společenství panen a paniců vyskytovaly (vytýká některým jedincům lenost, zahálčivost, žvanivost,...) a hlavně reaguje na společné soužití panen a paniců pod jednou střechou. Naproti tomu zde dále líčí krásy panenského života a udílí rady těm, kteří chtějí svůj život zasvětit panenství.

Vycházela jsem z latinského překladu vydaného J. X. Funkem v edici *Patres apostolici* v roce 1913 v Tübingenu. Volila jsem z větší části doslovný překlad, aby tak vynikl skutečný význam některých výrazů.

Svou práci jsem rozdělila do čtyř velkých kapitol, které se dále člení na podkapitoly.

První kapitola je zaměřena na osobu Klementa Římského, ten sice není skutečným autorem spisu *Ad virgines*, ale spis mu je připisován, zda tomu tak skutečný autor chtěl, kvůli vysoké váženosti, jaké se Klement Římský těšil už za svého života, nevíme. Kromě spisu *Ad virgines* byly pod jeho jménem vydány i jiné spisy. Tzv. pseudoklementinským spisům, tedy spisům, jejichž autorství je připisováno Klementu

Římskému, je věnována druhá část první kapitoly. Jsou zde představeny pseudoklementinské texty, které se nám dochovaly do dnešní doby.

Druhá kapitola je věnována již samotným listům Ad virgines. Nejprve jsou v několika podkapitolách shrnuty informace o původu spisu, důvodu sepsání a nakonec diskuze nad pravostí textů. Následuje stručný popis obsahu listů, texty jsem rozdělila do několika tematických okruhů podle kapitol. Závěrečnou podkapitolou druhého okruhu je teologická reflexe nad texty Ad virgines.

Třetí kapitolu tvoří samotný překlad listů. Zde jsem se pokusila zachovat úpravu shodnou s úpravou ve Funkově vydání.

Závěrečný čtvrtý okruh je zaměřen na počátky zasvěceného života v rodící se církvi. Téma je časově vymezeno pro období 1. a 2. stol. tedy přibližná doba života Klementa Římského. Záměrem mi bylo ukázat na rozdíl v postoji k zasvěcenému životu v době, kdy žil Klement Římský a v době, kdy vyšel pod jeho jménem napsaný spis Ad virgines.

Při sepisování této práce jsem narazila na problém týkající se nedostatku literatury k danému tématu, hlavně k osobě Klementa Římského. Ve všech pramenech, které jsem uvedla v citacích, se autoři vyjadřují na prostoru jednoho až dvou odstavců. Také mi nějaký čas zabralo, než jsem se vůbec dostala k Funkově vydání Patres Apostolici.

1. Klement Římský a pseudoklementinské spisy

Z dochovaných zpráv o osobě Klementa Římského můžeme vyčíst, že se těšil vysoké vážnosti a jeho autorita byla tehdejšími církevními obcemi přijímána. Bohužel se jedná převážně o zprostředkovaná svědectví, objevující se zlomkovitě v určitých souvislostech ve spisech různých starověkých autorů. Tudíž toho o Klementově životě a vlastně i tvorbě můžeme s jistotou říci opravdu málo. Dochoval se nám jediný spis (První list Klementův), jehož autorem byl skutečně Klement, a potom řada dalších spisů, které se vydávají za Klementem sepsané, ale ve skutečnosti jejich pravým autorem byl někdo jiný, to jsou tzv. Pseudoklementinské spisy.

1.1 Klement Římský

Svatý Klement žil v 1. století našeho letopočtu, kdy se narodil, nevíme, zemřel r. 101, žil tedy v době apoštolů a jejich přímých žáků. Jako o svém současníku se o něm zmiňuje i autor Hermova pastýře: „Opíšeš knížku dvakrát. Jednu pošleš Klementovi, druhou Graptě. Klemens ji pošle do dalších měst.“ (VI, II, 4)¹ Ireneus se zmiňuje o Klementovi jako o třetím nástupci římského biskupa po sv. Petrovi (Linus, Anekletos, Klement). Mimo jiné podotýká, že byl v přímém kontaktu s apoštoly a tudíž i jedním z žáků apoštolů: „Když požehnaní apoštolové založili a zbudovali Církev, vložili úřad biskupa k vedení církve do rukou Lina. To je ten Linus, kterého zmiňoval Pavel ve svých listech Timoteovi. Jeho nástupcem byl Anenkletos. Po něm přišel Klement, od apoštolů počítán na třetím místě v biskupském úřadě. On ještě viděl požehnané apoštoly a byl s nimi v kontaktu: On měl ještě kázání apoštolů v uších a tradici před očima; ostatně nebyl jediný, v té době bylo ještě mnoho těch, kteří byli učení apoštoly.“ (Haer. 3, 3, 3)² O tom, že byl Klement jedním z blízkých apoštolů, může svědčit i Pavlův List Filipským: „...vždyť vedly zápas za evangelium spolu se mnou i s Klementem a ostatními spolupracovníky, jejichž jména jsou v knize života.“ (Fil 4, 3). Podle

¹ In http://www.lukov.bezva.info/taf/knihy/patrol/p_herpas.htm#v9

² IRENÄUS VON LYON. *Adversus haereses*. Přeložil Norbert Brox. Freiburg: Herder, 2001. S. 31 – 32. ISBN 3-451-22129-2.

Tertulliana uvedl Klementa do papežského úřadu sám sv. Petr (Praescr. 32). K tomu se vyjadřuje i Epifanius, který rovněž uvádí, že Klement přijal úřad z Petrových rukou, ale dobrovolně se jej vzdal a nastoupil až jako třetí nástupce po Petrovi.³ Historik Eusebius ve svých Církevních dějinách rovněž uvádí, že byl Klement třetím římským biskupem, a sice od 12. roku vlády císaře Domitiana (h. e. 3, 15) tedy od r. 93 do třetího roku vlády císaře Trajána (h. e. 3, 35), což je rok 101. „Plných 9 let se staral o šíření Božího Slova a zanechal řízení křesťanské obce Evaristovi“ (h.e. 3, 35). V Pseudoklementinech je dokonce uváděn jako příbuzný císaře, což vedlo k jeho chybné identifikaci s konzulem Titem Flaviem Klementem.⁴ Zrovna tak se nedá považovat za věrohodnou zpráva o mučednické smrti sv. Klementa ve vodách Černého moře, v tomto případě se jedná o legendu ze 4. století.⁵ S osobou sv. Klementa se váže i jiná legenda, a sice o zázraku v Chersonesu na Krymu, kde se mu v mramorových lomech podařilo nalézt pramen vody.⁶

Památka sv. Klementa je slavena 23. listopadu. Na místě Klementova domu v Římě, který byl prokázán ve 4. stol.,⁷ se dnes nachází bazilika sv. Klementa s jeho ostatky, které jsou umístěny na hlavním oltáři.

Klementovy ostatky přinesli do Říma z Krymu v roce 867 slovanští věrozvěstové Cyril a Metoděj.⁸

Sv. Klement je vyobrazován v biskupském odění s tiárou a paliem; u sebe mívá jehně, kotvu nebo studnu, někdy i knihu. Často má na obrazech tonzuru.⁹

³ Srov. ALTANER, Berthold; STUIBER Alfred. *Patrologie: Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. Freiburg: Herder, 1993. S. 45. ISBN 3-451-23273-1. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Irenaeus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 42. ISBN 0-87061-084-8.

⁴ Srov. WALTER, Kasper. *Lexikon für Theologie und Kirche*. Freiburg: Herder, 1994. S. 1227. ISBN 3-451-22002-4. ALTANER, Berthold; STUIBER Alfred. *Patrologie: Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. Freiburg: Herder, 1993. S. 45. ISBN 3-451-23273-1. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Irenaeus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 43. ISBN 0-87061-084-8.

⁵ Srov. ALTANER, Berthold; STUIBER Alfred. *Patrologie: Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. Freiburg: Herder, 1993. S. 45. ISBN 3-451-23273-1. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Irenaeus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 43. ISBN 0-87061-084-8.

⁶ Srov. SCHAUBER, Vera. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. S. 603. ISBN 80-85527-75-8.

⁷ Srov. WALTER, Kasper. *Lexikon für Theologie und Kirche*. Freiburg: Herder, 1994. S. 1227. ISBN 3-451-22002-4.

⁸ Srov. WALTER, Kasper. *Lexikon für Theologie und Kirche*. Freiburg: Herder, 1994. S. 1227. ISBN 3-451-22002-4.

„Sv. Klement je patronem Sevilly, Aarhusu, Compiègne a Krymu; kameníků, pracovníků s mramorem, kloboučníků a námořníků; proti dětským nemocem, vodnímu nebezpečí, při vichřici a bouřce.“¹⁰

Z Klementovy tvorby se nám dochovalo pouze jediné dílo, které je uznáváno jako autentické, a sice jeho List Korintským (tzv. 1. list Klementův). Jedná se o jeden z nejranějších křesťanských spisů mimo Nový Zákon. Klement tímto listem reaguje na nepříznivou situaci, která nastala v Korintské obci, kde se postavili mladší členové obce proti starším a sesadili je. Z listu lze mimo jiné vyčíst, že zde Klement vystupuje jako uznávaná církevní autorita.

1.2 Pseudoklementinské spisy

Kromě Listu Korintským je uváděn Klement i jako autor dalších spisů, ty však byly později prokázány jako neautentické, tedy jejich skutečným autorem není Klement. Tyto spisy vznikly o něco později. Historik Eusebius ve svých dějinách zmiňuje 2. List Klementův: „Dále je dobré vědět, že je ještě druhý Klementův list.“ (h. e. 3, 39). Z textu lze vyčíst, že v Eusebiově době existovalo pravděpodobně mnohem více spisů připisovaných Klementovi, než kolik jich známe dnes, jak autor sám uvádí: „Krom toho v novější době se vynořily na světlo ještě rozvláčné a v hojném počtu spisy pod Klementovým jménem, ku příkladu rozhovor mezi Petrem a Apionem.“ (h. e. 3, 39)

1.2.1 Druhý list Klementův

Probereme si stručně jednotlivé spisy, které se nám dochovaly a které jsou připisovány Klementovi Římskému. Prvním z nich je tzv. Druhý list Klementův, který se nám dochoval jak v řeckých tak v syrských textech a to vždy v návaznosti na

⁹ Srov. SCHAUBER, Vera. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. S. 603. ISBN 80-85527-75-8.

¹⁰ SCHAUBER, Vera. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. S. 602. ISBN 80-85527-75-8.

Klementův list Korintským i tento list je totiž adresován Korintské obci.¹¹ Při bližším ohledání zjistíme, že se v tomto případě nejedná o dopis, ale o kázání. Druhý list Klementův je také označován jako nejstarší dochovaná křesťanská homilie. Její původ a ani autor však nejsou doposud přesně určeni, hlavně kvůli nedostatku časových údajů v daném spise.¹² Dnes je zastáván názor, že spis vznikl pravděpodobně kolem roku 150¹³ (ukazatelem může být postoj k pokání)¹⁴ v Korintě (v souvislosti ve spojení s Prvním Klementovým listem). Proti Klementovu autorství hovoří odlišný styl, jakým je spis sepsán, v porovnání s pravým Klementovým listem zde autor mimo jiné užívá místo první osoby množného čísla první osobu čísla jednotného, dále jsou to pak časté odkazy na Evangelium Egyptů.¹⁵ I když například Harnack se domníval, že se může jednat o list sepsaný papežem Soterem a adresovaný křesťanské obci v Korintě, tato teorie byla mnohými vyvrácena, jelikož list postrádá jakékoli charakteristiky dopisu.¹⁶ Další z teorií je, že se jedná o Alexandrijskou homilii, kromě hojných citací Písma sv. jsou v textu časté odkazy na Evangelium Egyptů.

Ve druhém Klementově listě autor zdůrazňuje svým posluchačům, aby nepřestávali myslet na konec tohoto světa a na druhý příchod Kristův (srov. XII, 1) a tomu přizpůsobili svůj život. Nezapomenout na oběť, kterou Kristus vykonal pro člověka (srov. I, 1). Vyznávat Krista a žít spravedlivý život naplněný dobrými skutky a láskou k bližnímu (srov. IV, 1-3). Neupínat se k pomíjivým věcem tohoto světa (srov. VI, 1), ale sloužit Bohu (srov. XI, 1). Nejčastějším motivem, je výzva posluchačů k pokání. Lidé mají činit po celý svůj život pokání, dokud je to možné, protože až bude konec světa, tak už bude pozdě (srov. VIII; XIII; XVII).

¹¹ Srov. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Irenaeus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 53. ISBN 0-87061-084-8.

¹² Srov. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Irenaeus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 54. ISBN 0-87061-084-8.

¹³ Srov. ALTANER, Berthold; STUIBER Alfred. *Patrologie: Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. Freiburg: Herder, 1993. S. 47. ISBN 3-451-23273-1. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Irenaeus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 54. ISBN 0-87061-084-8.

¹⁴ Srov. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Irenaeus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 54. ISBN 0-87061-084-8.

¹⁵ Srov. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Irenaeus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 54. ISBN 0-87061-084-8.

¹⁶ Srov. ALTANER, Berthold; STUIBER Alfred. *Patrologie: Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. Freiburg: Herder, 1993. S. 88. ISBN 3-451-23273-1. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Irenaeus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 54. ISBN 0-87061-084-8.

1.2.2 Pseudoklementinský román

Dalším neautentickým spisem je Pseudoklementinský román. Jedná se o poměrně rozsáhlé dílo vzniklé ve 4. stol.¹⁷ Pseudoklementina tvoří tři části: Recognitiones, Homilie a Epitomé.¹⁸ Recognitiones se dochovaly pouze v latinském překladu od Rufina (řecký originál je ztracený), dvacet homilií bylo řecky.¹⁹ Jedná se o jakýsi román o životě sv. Klementa, autor textu je neznámý.²⁰ Na základě určitých charakteristik spisu se můžeme pokusit o bližší určení autora, místa a doby vzniku. Vzhledem k postoji vůči Jakubovi „bratru Páně“ a vůči apoštolu Pavlovi roste přesvědčení o vzniku listu v židokřesťanské skupině, konkrétně u sekty Ebionitů.²¹

Deset knih Recognitiones pojednává o osudech Klementovy rodiny, jeho rodičů a tří synů, která se na základě různých událostí rozdělila, jednotliví členové o sobě navzájem nevěděli a každý usiloval o znovushledání a sjednocení rodiny. Za pomoci apoštola Petra se nakonec rodina opět setká.²²

Homilie obsahují Petrova kázání a dva listy adresované Jakubovi, jeden od Petra druhý od Klementa. Spisy silně vykazují názory židokřesťanské skupiny Ebionitů. Jakub je nazván „biskup biskupů“.²³ Ježíše Krista vnímají jako dalšího z proroků po Adamovi a Mojžíšovi. Ježíš nebyl vykupitelem, nýbrž jen prorokem a učitelem.

¹⁷ Srov. ALTANER, Berthold; STUIBER Alfred. *Patrologie: Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. Freiburg: Herder, 1993. S. 135. ISBN 3-451-23273-1.

¹⁸ Pořadí jednotlivých spisů je převzato z ANF8 69. Quasten uvádí na prvním místě Homilie a následně Recognitiones. Pořadí je voleno na základě obsahu spisů a tedy určité logické posloupnosti (životopis, homilie, epitomé), nikoliv z ohledů na diskuze o původech a důležitosti spisů. Srov. ANF 8 str. 70.

¹⁹ Srov. ALTANER, Berthold; STUIBER Alfred. *Patrologie: Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. Freiburg: Herder, 1993. S. 134. ISBN 3-451-23273-1.

²⁰ Srov. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Ireneus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 60. ISBN 0-87061-084-8.

²¹ Srov. ANF8. S. 69. Sekta Ebionitů byla židokřesťanskou skupinou v době apoštolských otců názorově krajně vymezenou proti Ježíšovu božství. Odmítali Pavlovy spisy a uznávali pouze Matoušovo evangelium. Ebionité byli prvními pravými adopcianisty. Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. S. 116. ISBN 80-7195-000-9.

²² Srov. ALTANER, Berthold; STUIBER Alfred. *Patrologie: Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. Freiburg: Herder, 1993. S. 135. ISBN 3-451-23273-1. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Ireneus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 61. ISBN 0-87061-084-8. KRAFT, Heinrich. *Slovník starokřesťanské literatury: Život, spisy a nauka řeckých, latinských, syrských, egyptských a arménských církevních otců*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. S. 100 – 101. ISBN 80-7192-516-0.

²³ In QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Ireneus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 60. ISBN 0-87061-084-8.

Epitomé je výraz pro výtah z rozsáhlého díla, nebo zkrácená verze.²⁴ V tomto případě se jedná o řecké výtahy z Homilií, „ke kterým jsou přidány úryvky z Klementova listu Jakobovi, z Klementova Martyria od Simeona Metafrasti²⁵ a zpráva biskupa z Chersonu o zázraku, který vykonal Klement nad dítětem.“²⁶

²⁴ In <http://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/slovo/epitome>

²⁵ ANF 8. S. 69.

²⁶ QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Irenaeus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 61. ISBN 0-87061-084-8.

2. Literárně historický úvod k listům Ad virgines, obsah textu a teologická reflexe

V tomto oddíle se zaměříme na rozbor listů Ad virgines. Nejprve si spisy přiblížíme z literárně historického hlediska, a následně se zaměříme na jejich obsah. Nebude nás zajímat pouze věcná stránka obsahu, co autor sděluje, informace, jaké nám podává, ale zamyslíme se i nad teologií listů.

2.1 Listy pannám a panicům – literárně historický úvod

2.1.1 Původ spisu

Zmínky o listech se objevují u Epifania Haer. 30, 15 a Hieronyma Adv. Jovin 1, 12, kde se píše: „Ad hos (eunuchos) et Clemens, successor apostoli Petri, cuius Paulus apostolus meminit, scribit epistulas omnemque paene sermonem suum de virginitatis puritate contextit.“²⁷ Další zajímavá, avšak ne úplně věrohodná, zmínka o Klementovi a jeho vztahu k mnišství je v dopise biskupa Maruty zaslaném Isaakiovi. List byl sepsán kolem roku 420 a Maruta se v něm zmiňuje o korespondenci mezi Klementem Římským a Dionýsiem Aeropagyťou. Mimoto, že se zde Maruta o Klementovi také vyjadřuje jako o žákovi apoštola Petra a jako jeho následném nástupci v úřadě římského biskupa, zde zachycuje, že se Klement o dějinách mnišství doslechl od apoštolů. Toto svědectví však není považováno za věrohodné. Jedním z důvodů může být i to, že slova, která užil Maruta ve svém listě, se nikde nenacházejí v Klementových listech panicům a pannám.²⁸ Co se již však dá přijmout za jisté a věrohodné, je svědectví o listech v syrském rukopise, který je nyní uchováván v Britském muzeu.²⁹ Manuskript obsahuje

²⁷ In FUNK, Franz Xaver. *Patres Apostolici II*. Tübingen, 1913. S. II. K těmto (eunuchům), Klement, nástupce apoštola Petra, kterého zmiňuje apoštol Pavel, píše listy a svou řeč proplétá o čistotě panenství.

²⁸ Srov. FUNK, Franz Xaver. *Patres Apostolici II*. Tübingen, 1913. S. III – IV.

²⁹ Add. 12 156. In FUNK, Franz Xaver. *Patres Apostolici II*. Tübingen, 1913. S. IV.

část prvního listu panicům a pannám, který je uveden nápísem s Klementovým jménem. Nakonec jsou listy uchovány i v syrském kodexu.³⁰ Obecně je přijato, že listy byly původně sepsány v řečtině, z té se však do dnešní doby dochovaly pouze části, a sice jako citáty v díle Πανδέκτης της άγίας γραφης od mnicha Antiocha Stratega z kláštera sv. Sáby u Jeruzaléma, jedná se o jakousi sbírku morálních poučení sebraných z Bible a děl církevních otců.³¹ Text, jak jej známe dnes, se nám zachoval díky syrskému překladu, dále je známý i koptský překlad, kde je zmiňován u prvních osmi kapitol jako autor Atanáš.³² Pravděpodobný vznik listu spadá do třetího století.

2.1.2 Důvod sepsání spisu

Listy Ad virgines jsou nádherným svědectvím o počátcích zasvěceného života v rané církvi. Byly určeny všem, kteří jevíli zájem o asketický způsob života v panenství. Mohli bychom o listech říci, že jsou jakýmsi návodem, manuálem pro zasvěcený život. Autor zde neskrývá své sympatie vůči panenství a jako způsob života jej hodnotí za nejlepší volbu, dává rady a doporučení těm, kteří se chtějí stát opravdovými pannami a panici (I, 5)

Hlavním motivem k sepsání listů však nejspíš nebylo na prvním místě udílení doporučení a chvála zasvěceného života, nýbrž reakce na, v té době patrně ne zcela mimořádnou praxi, soužití (syneisaktoi nebo také virgines subintroductae) panen a paniců pod jednou střechou, které podle všeho vyústilo v milostné poměry, a tím utrpěla i pověst křesťanského ideálu panenství a panictví nejen mezi ostatními křesťany, ale i židy a pohany.

³⁰ Srov. FUNK, Franz Xaver. *Patres Apostolici II*. Tübingen, 1913. S. IV – V.

³¹ Srov. ALTANER, Berthold, STUIBER Alfred. *Patrologie: Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. Freiburg: Herder, 1993. S. 519. ISBN 3-451-23273-1.

³² Srov. ALTANER, Berthold, STUIBER Alfred. *Patrologie: Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. Freiburg: Herder, 1993. S. 47. ISBN 3-451-23273-1. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Irenaeus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 58. ISBN 0-87061-084-8.

2.1.3 Autenticita spisu

I když je spis *Ad virgines* řazen mezi Klementovy neautentické spisy, přesto někteří badatelé autenticitu Klementových spisů zastávají. My se budeme přiklánět, v dnešní době již většinovému názoru, že spisy pocházejí asi ze 3. století, tudíž jejich skutečným autorem není Klement Římský.³³ Uvedeme si několik argumentů, na jejichž základě nemůžeme texty považovat za pravé.

Prvním důvodem je již samotná osoba Klementova, ten se již ve své době těšil velké vážnosti. Kdyby tedy autorem listů měl být Klement, určitě by se musely objevit citace tohoto textu i ve spisech jiných autorů té doby. Nemluvě o tom, že o Klementových listech panicům a pannám se nezmiňuje ani historik Eusebius.³⁴ Dalším argumentem proti pravosti listů může být popis asketického života v listě *Ad virgines* a skutečnost, v jaké fázi vývoje se nacházel přístup k asketickému životu a životu v celibátu v době života Klementa Římského.³⁵ Např.: s problematikou tzv. *virgines sub-introductae*, která je v listech *Ad virgines* celkem obsáhle řešena se setkáváme až u autorů třetího století.³⁶ V neposlední řadě proti autenticitě listů hovoří užívání citací z Písma sv., kdy oproti Klementovu Listu Korintským jsou citovány Pavlovy listy a méně Starý Zákon.³⁷

³³ Srov. ALTANER, Berthold, STUIBER Alfred. *Patrologie: Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. Freiburg: Herder, 1993. S. 47. ISBN 3-451-23273-1.

³⁴ Pro srovnání: Klement žil v 1. století, zemřel r. 101. Eusebius z Cesareje žil v letech 260 (- 265) – 338 (339). Srov. KRAFT, Heinrich. *Slovník starokřesťanské literatury: Život, spisy a nauka řeckých, latinských, syrských, egyptských a arménských církevních otců*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. S. 100 – 101. ISBN 80-7192-516-0.

³⁵ Srov. In ANF 8, Phillip Schaff, úvod od M. B. Riddle, D.D, 53

³⁶ Srov. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Ireneus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 59. ISBN 0-87061-084-8.

³⁷ Srov. In ANF 8, Phillip Schaff, úvod od M. B. Riddle, D.D, 53

2.2 Obsah listů Ad virgines

Quasten uvádí, že se původně jednalo o jedno dílo a postupem času došlo k jeho rozdělení na dva listy.³⁸ Dnes máme k dispozici dva listy, přičemž první je rozdělen do 13 kapitol a druhý do 16.

2.2.1 První list

Kap. 1: začátek dopisu, zahrnuje oslovení, komu je list určen, zde se hned dozvídáme, že list není směřován pouze mužům – panicům, ale i ženám – pannám (fratribus et sororibus – bratřím a sestřám).

Kap. 2 – 3: Od druhé kapitoly je již rozváděn smysl panenství a panictví,³⁹ ten spočívá v království nebeském, ti, kteří se pro panenství rozhodnou musí být hodni království nebeského a to hlavně vírou doprovázenou dobrými skutky, toto připomenutí se několikrát v různých podobách opakuje (nestačí pouze jméno věřící 1, 3, nebo pouze zbožný vzhled 1, 3, 3). Autor navíc varuje před tzv.: „pošetilým panenstvím“, jak je nazval Kristus (Mt 25,2). Je to v reakci na ty, kteří „si podle sebe myslí, že jsou něco, ale nejsou nic a ani nebyli“ (I,3,3).

Kap. 4: Ve 4. kapitole je kladen důraz na důstojnost, velikost, význam a nádheru panenství, které je zde srovnáváno s životem svatých andělů, životem božským a nebeským. Panenství je zde stavěno nad manželství.

Kap. 5 – 9: Následující kapitoly hovoří o velikosti a slávě panenství a udílí rady, jak se stát opravdovou pannou či panicem. V podstatě jde o to ve všem napodobovat Krista 4, 1. být jako apoštolové. Jako příklad jsou uváděni Jan Křtitel, apoštol Jan, Pavel, Barnabáš, Timoteus, ze Starého Zákona Eliáš, Elizeus a stejně podle vzoru těchto mužů i ten, který usiluje o život v panenství, si má obléci Krista. Inspirován sv. Pavlem

³⁸ Srov. QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Ireneus*. Allen: Christian Classics, 199?. S. 58. ISBN 0-87061-084-8.

³⁹ Začátek druhé kapitoly opět zdůrazňuje, že to, co bude následovat, je určeno stejně ženám i mužům.

varuje autor před skutky těla, které následně vyjmenovává podle Pavlova listu Galatským (Ga 5,19-21).

Kap. 10 – 13: Tady se setkáváme s narážkou na soužití panen a paniců pod jednou střechou, autor nezatajuje skutečnost, že tento způsob společného života povětšinou přešel v milostné soužití, a tak odmítá bydlení panen a paniců pohromadě jako nepřijatelné. Zároveň s tím odmítá i takový život panen a paniců, kteří nepřinášeli žádný užitek svému okolí a společnosti vůbec. V dnešní době bychom to označili jako prázdné „pozérství“, říkaly si panny a panicové, ale vedli prostoduché řeči nad Písmem o Písmu a kolikrát se scházeli pod touto záminkou a vlastně jenom „drbali“ ostatní (srov. 1,10,3). Pisatel zde také varuje před „pseudoučiteli“ a „pseudokazateli“, kteří pod záminkou erudovanosti a zdařenosti duchem vykládají Písmo a při tom ve skutečnosti hlásají bludy, zároveň dává příklady z Písma, kde se apoštol Pavel vyjadřuje o „učitelích“ a „prorocích“. Od 12. kapitoly následují příklady činností, jakými by se měly panny a panicové prokazovat ve společnosti, vyjmenovány jsou především skutky k bližním: navštěvovat sirotky, vdovy, chudé s mnoha dětmi (1,12,1), modlit se nad těmi, které sužuje zlý duch (1,12,2). Pomoc a podpora bližnímu jsou silnými motivy této kapitoly. Na závěr prvního listu, ve 13. kapitole, je zdůrazněn život ve víře a také to náleží k úkolům panen a paniců, aby své sestry a bratry posilovali ve víře (1,13,1) a sloužili Bohu svým příkladným životem.

Zde je první list bez nějakého formálního závěru ukončen.

2.2.2 Druhý list

Druhý list plynule navazuje na první a pokračuje ve stejném duchu. V čem můžeme shledávat rozdíl oproti prvnímu listu je v orientaci listu převážně na muže, jestliže první list udílel rady a doporučení, jak žít dokonalým životem v panenství ženám i mužům, pak tón druhého listu je zaměřen hlavně na muže a na jejich jednání v přítomnosti žen.

Kap. 1 – 6: Udílí rady a doporučení, jak se chovat v určitých situacích ve kterých se muži panicové ocitnou během svého putování krajem nebo i v místě svého bydliště.

Hlavní důraz je kladen na to, aby muži za žádných okolností nenocovali pod jednou střechou s ženami. Zde autor opět jasně naráží na riziko a nevhodnost společného soužití žen a mužů zasvěcených panenství.

Kap. 7 – 13: Následuje několik příkladů života ctnostných mužů ze Starého Zákona, kteří byli přemoženi tělesností, podleli ženě a tím upadli do hříchu, nejenom smilstvem, ale v případě krále Davida (2, 10, 1) navíc i vraždou (srov. 2 Kr 11,14-18).

Kap. 14 – 16: Na závěr je poukázáno na příklad proroků a svatých mužů, kteří žili životem v panenství, a ženy, ačkoli jim sloužily, s nimi společně nepřebývaly. Samozřejmě největším vzorem je příklad samotného Ježíše Krista.

List je ukončen formálně jako dopis závěrečnými pozdravy.

2.3 Teologie listů Ad virgines

Listy Ad virgines, kromě toho, že poskytují hodnotné rady, tomu, kdo se rozhodne pro panenský život, tak v nich nalezneme i zajímavou teologii panenství.

2.3.1 Život v panenství kvůli království nebeskému – eschatologický⁴⁰ rozměr

Hned ve druhé kapitole listu Ad Virgines uvádí autor důvod rozhodnutí se pro panenství království nebeské: „Každý, kdo se rozhodla zachovat panenství kvůli království nebeskému“ (1,2,1). Verš se nachází v evangeliu podle Matouše (19,12): „Někteří nežijí v manželství,⁴¹ protože jsou k tomu od narození nezpůsobilí; jiní nežijí v manželství, protože je nezpůsobilými učinili lidé; a někteří nežijí v manželství, protože se ho zřekli pro království nebeské. Kdo to může pochopit, pochop.“ Z toho, co

⁴⁰ Eschatologie – z řeckého slova ἔσχατος (ESCHATOS), poslední, konečný, krajní. Eschatologie je teologická disciplína, která se zabývá posledními věcmi člověka nebo světa. Eschatologie může znamenat i samotné poslední věci (obvykle světa). In <http://cs.wikipedia.org/wiki/Eschatologie>

⁴¹ Jsou eunuchové (tak i dál) viz ČEP.

je tu řečeno, je patrné, že panenství je přiřazován eschatologický rozměr. Ten, kdo žije ne zemi svůj život v panenství, se tak připravuje na život v království nebeském, kde již sexualita nebude hrát žádnou roli. Možná přesněji řečeno: panny a panicové svým způsobem života napodobují život, jaký budeme žít v království nebeském.

Život v panenství v té době nebyl žádnou novinkou, již ve Starém Zákoně se setkáváme s panici a stejně tak i v židovském (komunita v Kumránu) a pohanském světě. Co se tedy zdrženlivého a asketického způsobu života týče, tak tím křesťanství nepřišlo s něčím neobvyklým. Tím odlišujícím a novým prvkem ve vnímání panenství byl právě tento eschatologický rozměr. Asketové té doby byli většinou ovlivněni helénským dualismem a tak se snažili co nejvíce možným způsobem umrtvit své tělo. To ale není křesťanské pojetí panenství.

Ještě se na chvíli vraťme k myšlence zachování panenství kvůli království nebeskému. Kapitola pokračuje tím, že vyjmenovává podmínky, které jedinec musí splňovat, aby království nebeské získal, a to je možné jen na základě způsobu života hodnému království nebeského, tedy života naplněného opravdovou vírou, které se projevuje dobrými skutky (srov. I,2,2) a jednáním podle Písma sv. (srov. I,2,3).

2.3.2 Život v panenství přirovnáván k životu andělů v nebi

Dalším motivem pro život v panenství je, „aby žil tak jako svatí andělé život božský a nebeský“ (I,4,1). Panny a panicové setrvávají v zasvěceném životě, aby dosáhli andělského života. Žít takový život, jaký se žil před pádem v ráji. „Obnova původního stavu.“⁴²

2.3.3 Kdo se rozhodne pro panenství, musí obléci Krista

Podstatným prvkem pro život v panenství je následování Krista: „Vezmi svůj kříž a následuj“ (Mt 16,24). Sám Ježíš se narodil z Panny a byl panicem (srov. I,6,1): „odtud

⁴² CANTALAMESSA, Raniero. *Panenství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. S. 28. ISBN 80-7192-327-3.

tedy rozuměj velikost a čistotu panenství“ (I,6,1). Myšlenka následování Krista se ale rozvíjí dál: „Oni tedy, kteří napodobují Krista, ho napodobují usilovně...opravdu oblékli Krista“ (I,7,1).

„Obléknout Krista“ – touto zkušeností prochází každý, kdo se nechává křtít, na znamení, že se člověk stal křesťanem, přijímá bílé roucho, obléká nového člověka, obléká Krista, bere na sebe Kristovo jméno – křesťan.⁴³

Tím, že oblékli Krista: „vyjadřují jeho obraz ve svém myšlení, ve svém celém způsobu života, ve všech svých činech, slovech, skutcích, trpělivosti, síle, vědění, zdrženlivosti, vytrvalosti, v čistém srdci, víře, naději, lásce, v plné a dokonalé lásce k Bohu“ (I,7,1).

2.3.4 Panny a panicové jsou Boží obcí

Ti, kteří jsou v naprostém souladu s duchem Božím, jsou Boží (I,9,2). Ti již netouží po ničem jiném, než po Bohu. Nemají rozdělenou mysl ani srdce, tím, že by cítili potřeby naplňovat se věcmi kolem nás, ale v jejich středu je opravdu jen Bůh, u nich potom „není žádná touha těla“ (I,9,2). „Takoví lidé, jsou Boží obcí, příbytky a chrámy, ve kterých zůstává, přebývá a žije Bůh tak, jako ve svaté obci nebeské“ (I,9,2).

⁴³ Srov. *Kancionál: společný zpěvník českých a moravských diecézí*. Sestavil P. Ladislav Simajchl, P. Karel Cikrle. Praha: Katolický týdeník s.r.o., 2003. S. 35. ISBN 80-86615-01-4.

3. Překlad listů Ad virgines z latinského textu

EPISTULA PRIOR BEATI CLEMENTIS
DISCIPULI PETRI APOSTOLI.

PRVNÍ LIST POŽEHNANÉHO KLEMEN-
TA, ŽÁKA PETRA APOŠTOLA

I. Omnibus, qui suam in
Christo per Deum Patrem vitam
5 amant atque diligunt quique
obediunt veritati Dei in spe
vitae aeternae, qui amant fratres
suos et amant proximos suos in
caritate Dei, [fratribus] virgini-
10 bus beatis, qui dedunt se ser-
vandae virginitati *propter reg-
num caelorum*, et [sororibus]
virginibus sacris ea quae in
Deo est pax.
15 II. Unicuique virginum
[fratrum aut sororum], qui vere sta-
tuerunt servare virginitatem
propter regnum caelorum, ne-

I. Všem, kteří milují
a mají v lásce svůj život
5 v Kristu skrze Boha Otce
a kteří se řídí pravdou Boží v naději
na věčný život, kteří milují své
bratry a milují své bližní v
lásce Boží, [bratřím] požehnaným
panicům, kteří se vydali zachovat
10 panenství *kvůli krá-
loství nebeskému*, a [sestrám]
svatým pannám, ty které
našly pokoj u Boha.
II. Pro každého z paniců
15 [bratří nebo sester], kteří se opravdu
rozhodli zachovat panenství
kvůli králoství nebeskému,

cessarium est caelorum regno
usquequaque dignum esse. 2.
Neque enim aut eloquentia aut
fama aut conditione et prosapia
5 aut formositate aut robore aut
diuturno [vitae] tempore reg-
num caelorum obtinetur; verum
obtinetur illud fidei efficacia,
[quae adest] ubi quis opera fidei
10 ostendit. Scilicet qui revera
pius est, eius opera de fide ip-
sius testantur, quod verus sit
fidelis, [praeditus] fide magna,
fide perfecta, fide in Deo, fide
15 quae luceat in bonis operibus,
ut omnium Pater per Christum
glorificetur. 3. Ii ergo, qui in
veritate virgines sunt propter
Deum, oboediunt illi, qui dixit:
20 *Iustitia et fides ne tibi defi-*
ciant; alliga illas collo tuo, et
invenies animae tuae miseri-
cordiam; et meditare bona
coram Deo et coram hominibus.

je nutné, aby byl ve všem hodný
království nebeského. 2.
Neboť království nebeské
není získáno výmluvností,
5 ani pověstí, ani úmluvou nebo rodokme- 5
nem, ani krásou, ani silou,
ani délkou [života] času; ale ve skutečnosti
je získáno skutečnou vírou
[která je přítomna], kde člověk prokazuje
10 skutky víry. Samozřejmě, kdo je opravdu 10
zbožný, jeho skutky svědčí
o jeho víře samotné, protože je opravdový
věřící, [obdařený] velkou vírou,
dokonalou vírou, vírou v Boha, vírou,
15 která svítí v dobrých skutcích, 15
aby byl Otec všech oslaven
skrze Krista. 3. Ti, tedy, kteří jsou
opravdovými panici kvůli
Bohu, poslouchají onoho, který řekl:
20 *Spravedlnost a víra ať tě neopouštějí;* 20
přivaž je na svůj krk, a
tvá duše nalezne milosrdenství;
a zamýšlej dobré věci
před Bohem i před lidmi.

<p>4. <i>Semitaie iustorum ergo veluti lux lucent, crescitque illarum lux, donec firma stet dies.</i></p> <p>Etenim radii lucis illorum etiam</p> <p>5 nunc illustrant totum mundum per bona opera, ita ut sint vera <i>lux mundi, lucens sedentibus in tenebris</i>, ut surgant discedantque ex tenebris illis ope</p> <p>10 lucis bonorum pietatis operum, ut videant opera nostra bona et glorificent Patrem nostrum caelestem. 5. Nam hominem Dei oportet in omnibus verbis</p> <p>15 factisque suis <i>perfectum esse</i> adornatumque in sua ratione agendi omnimoda <i>honestate atque ordine</i> et recte facere opera sua <i>omnia</i>.</p> <p>20 III. Sunt enim utriusque sexus virgines pulcrum quodam exemplar fidelibus et iis, qui futuri sunt fideles. Nomen autem [fidelis] solum sine ope-</p> <p>25 ribus non introducet in regnum coelorum; si quis autem fuerit fidelis in veritate, is salvari poterit. Nam quod quis nomine tantum vocatur fidelis, ope-</p>	<p>4. <i>Stezky spravedlivých svítí jako světlo a jejich světlo roste, dokud není jasný den.</i></p> <p>Neboť paprsky jejich světla osvětlují celý svět 5</p> <p>skrze dobré skutky tak, aby opravdu byli světlo světa, svítící těm, kteří sedí v temnotě, aby povstali a odešli z temnoty mocí světla dobrých a zbožných skutků, 10</p> <p>aby viděli naše dobré skutky a vzdali slávu našemu Otci v nebesích. 5. Neboť se sluší na Božího člověka, aby byl dokonalý a příkladný ve všech svých slovech i skut- 15</p> <p>cích a ve všem svém počínání slušně, spořádaně a správně konal všechny své skutky.</p> <p>III. Panny a panicové jsou 20</p> <p>krásný příklad věřícím a těm, kteří uvěří. Avšak pouze jméno [věřící] bez skutků nevede do království 25</p> <p>nebeského; jestliže je však někdo opravdový věřící, ten může být spasen. Protože je někdo nazýván pouze jménem věřící,</p>
--	--

	ribus autem non est, non ideo illi contingit, ut sit revera fidelis.		ale není jím ve skutcích, nemůže dosáhnout toho, aby byl opravdový věřící.	
	2. Igitur [cavete], <i>ne quisquam decipiat vos vanis sermonibus erroris.</i>		2. Tedy [varujte se], <i>aby vás někdo nesvedl prázdnými řečmi bludu.</i>	5
5	Nam eo quod nomen virginis cuiquam fuerit, si desunt illi opera praecellentia et pulcra et virginali statui convenientia, salvari non poterit.		Neboť proto, že někdo bude nazýván panicem, a chybějí mu vynikající a krásné skutky odpovídající panenskému stavu, nemůže být	
10	3. Etenim Dominus noster istiusmodi virginitatem <i>stultam</i> vocavit, prout dixit in evangelio; quae quidem propterea quod nec oleum habebat neque		spasen. 3. Vždyť i náš Pán nazval takovéto panenství <i>pošetilé</i> , jak řekl v evangeliu; protože	10
15	lumen, relicta fuit extra regnum caelorum et prohibita a gaudio sponsi et cum sponsi adversariis computata. Nimirum apud eos, qui tales sunt, so-		neměla ani olej ani světlo, byla zanechána mimo království nebeské a odloučena od radosti s ženichem a připočtena k ženichovým nepřátelům. Nepochybně	15
20	lummodo est <i>species pietatis, virtutem autem eius abnegant. Apud se existimant se esse aliquid, cum nihil sint, et errant.</i>		ti, kteří jsou taková, mají pouze <i>zbožný vzhled, ale svým jednáním jej však popírají. Podle sebe si myslí, že jsou něco, ale nejsou nic a ani nebyli.</i>	20
25	4. <i>Unusquisque ergo exploret opera sua seque ipse noscat; nam vanum cultum [Deo] exhibet, quicumque virginitatem et sanctimoniam proficitur, virtutem autem eius ab-</i>		4. <i>At' každý zkoumá své skutky a zná sám sebe; neboť vykonává prázdnou úctu [Bohu], kdokoli hlásá panenství a svatost, avšak svou osobu</i>	25

negat. Est enim istiusmodi virginitas immunda et ab omnibus bonis operibus reiecta. Scilicet ex fructibus suis unaquaeque
 5 *arbor cognoscenda est. 5. Attento ad id quod dico. Dabit tibi Deus intellectum. Quicumque coram Deo spondet se servaturum esse castitatem, omni*
 10 *sancta Dei virtute accingi debet. 6. Et si vere timoratus corpus suum crucifixerit, pietatis causa etiam recusat id quod dixit*
 [Scriptura]: *Crescite et multiplicamini*, et omnem ornatum ac
 15 *sollicitudinem et voluptatem et seductionem huius saeculi et comessationes eius et ebrietatem omnesque delicias eius at-*
 20 *que relaxationes; et removet sese ab omni convictu cum hoc saeculo et a laqueis eius et retibus et impedimentis eius; et dum versaris super terram, ama,*
 25 *ut labor et negotium tuum sint in coelis.*

popírá. Takové panenství je nečisté a všemi dobrými skutky odmítnuté. Každý strom se pozná podle svých plodů. 5. Dávej pozor 5
na to, co říkám. Bůh ti dá porozumění. Kdokoli se zavazuje před Bohem zachovávat čistotu, musí být
 10 *vybaven veškerou svatou Boží silou. 10 6. A jestliže by z opravdové bázně ukřižoval své tělo, tak ze zbožného důvodu odmítá to, co říká*
 [Písmo]: *Plod'te a množte se*, a vyhýbá se všemu zdobení, 15
 starostlivosti, rozkoši, svodům tohoto věku, jeho hýření, opilství a veškeré jeho rozkoši
 a také uvolnění; a zdržuje 20
 se veškerého styku s tímto věkem, jeho léček, pastí a překážek; a dokud pobýváš na zemi, miluj,
 aby tvá *námaha a práce* byly 25
v nebesích.

IV. Is ergo qui magna haec
et excellentia sibi expetit, eam
ob causam universo mundo re-
nuntiat seque ab eodem divellit,
5 ut deinceps sicut sancti angeli
vitam vivat divinam caelestemque
in *pura sanctaque operatione* et
in sanctificatione spiritus Dei,
atque ut Deo omnipotenti ser-
10 viat per Iesum Christum *propter*
regnum caelorum. 2. Hanc ob
causam divellit sese ab omni-
bus corporis cupiditatibus, et
non illud *crescite et multipli-*
15 *camini* solum recusat. At con-
cupiscit ille *spem* promissam et
praeparatam et *repositam in*
caelis a Deo, qui ore professus
est nec mentitur, quod excellen-
20 tius quid sit quam filii et filiae,
et quod utriusque sexus virgini-
bus *daturus esset locum in domo*
Dei praeclarum, qui excellen-
tius quid erit, quam sunt filii et
25 *filiae*, et praestantior quam fu-
turus sit locus eorum, qui *in*
casto vixerint connubio et quo-

IV. Ten, kdo žádá tyto velké
a dokonalé věci pro sebe, z toho
důvodu zamítá celý svět
a odlučuje se od něj,
aby žil tak jako svatí andělé 5
život božský a nebeský
v *čistém a svatém díle* a
v posvěcení ducha Božího,
aby sloužil Bohu všemohoucímu
skrze Ježíše Krista *kvůli* 10
království nebeskému. 2. Z tohoto
důvodu se odcizuje od veškeré
tělesné žádostivosti,
neodmítá pouze ono
plod'te a množte se. Ale 15
touží po *naději* příslibené,
připravené a *uložené*
v *nebesích* u Boha, který prohlásil svými
ústý a nelhal, že to je lepší
než synové a dcery, 20
a že pannám a panícům
dá skvělé místo v domě
Božím, které bude lepší
než to, co je synů a
dcer a bude lepší, než 25
bude místo těch, kteří
žili v *čistém manželství* a

rum *torus fuerit immaculatus*.
 Scilicet utriusque sexus virgini-
 bus ob sublimem illam et heroi-
 cam professionem daturus est
 5 Deus regnum caelorum sicut
 sanctis angelis.

V. Virgo igitur tu esse cupis.
 At nostine, quanti laboris et
 molestiae res sit virginitas vera,
 10 illa, quae perseveranter adstat
coram Deo omni tempore nec
ab eo recedit et sollicita est,
quomodo possit Domino suo
placere casto corpore et spi-
 15 *ritu?* 2. Nostin⁶, quanta gloria
 competat virginitati, et ideone
 facis hoc? Nostin⁶, quaeso, et
 intellegisne, quid tandem facere
 cupias? Nostin⁶, sanctae virgini-
 20 tatis sublime officium? Nostin⁶
sicut vir in hunc agonem legi-
time descendere atque certare,
cum hoc in virtute spiritus eligis,
ut coroneris corona lucis teque
 25 *[triumphantem] circumducant*
per Ierusalem supernam? 3. Si
 igitur omnia haec desideras, vince
 corpus, vince carnis libidines,
 vince mundum in spiritu Dei;

jejichž *lože* bylo *neposkvrněné*.
 Pannám a panicům
 kvůli jejich vznešenému a
 hrdinskému povolání dá
 Bůh králoství nebeské tak, jako 5
 svatým andělům.

V. Přeješ si stát se panicem/pannou.
 Ale nevíš, kolik práce a
 obtíží je opravdové panenství,
 ono, které neustále stojí 10
před Bohem po celý čas,
 neustupuje od něj a *je starostlivé,*
jak by se mohlo líbit svému Pánu
čistým tělem a du-
 15 *chem?* 2. Nevíš, jak veliká sláva
 náleží panenství, a proto
 to nečiniš? Nevíš, ptám se, a
 nerozumíš, co si přeješ
 dělat? Nevíš, že svaté panenství
 je vznešená služba? Nevíš, 20
 že stejně tak jako muž: *vstoupit spravedlivě*
do tohoto zápasu a soupeřit,
 že v síle ducha toto volíš pro sebe,
 abys byl korunován korunou světla a tebe
 [vítěze] *povedou* 25
hořejším Jeruzalémem? 3. Jestliže
 tedy toužíš po tomto všem, přemož
 tělo, přemož žádostivost,
 přemož svět v duchu Božím;

<p>vince vavas istas praesentis saeculi res, quae transeunt et atteruntur et corrumpuntur et finem habent; vince draconem, vince</p> <p>5 leonem, vince serpentem, vince satanam per Iesum <i>Christum</i>, qui te <i>roboraturus est</i> auditione verborum suorum et divina eucharistia. 4. <i>Tolle crucem tuam</i></p> <p>10 <i>et sequere eum</i>, qui te mundavit, Iesum Christum Dominum tuum. Contende, ut <i>curras recte</i> et fiducialiter, non trepide, sed animose, spe Domini tui fretus,</p> <p>15 fore ut <i>per Iesum Christum adipiscaris supernae vocacionis tuae coronam victorialem</i>.</p> <p>5. Quicumque enim ambulat perfectus in fide nec timet, is re-</p> <p>20 vera accipit coronam virginitatis, quae ut res est magni laboris, ita et magnam quoque habet mercedem. Num intellegis et nosti, quam sit res honorabilis</p> <p>25 castimonia? Num intellegis, quam magna, quam excellens sit gloria virginitatis?</p>	<p>přemož prázdné věci tohoto přítomného věku, které pomíjejí, stárnou, rozkládají se a mají konec; přemož draka, přemož lva, přemož hada, přemož</p> <p>5 satana skrže Ježíše <i>Krista</i>, který tě <i>posiluje</i> poslechem svého slova a božskou eucharistií.</p> <p>4. <i>Vezmi svůj kříž</i></p> <p><i>a následuj</i> toho, který tě</p> <p>10 očistil, Ježíše Krista tvého Pána. Usiluj, abys <i>běžel</i> správně a sebevědomě, ne úzkostlivě, ale odvážně, podporovaný nadějí svého Pána, abys <i>skrže Ježíše Krista</i></p> <p>15 <i>získal korunu vítězství tvého nebeského povolání</i>.</p> <p>5. Neboť kdokoli kráčí dokonale ve víře a nebojí se, ten opravdu obdrží korunu panenství,</p> <p>20 která jako věc veliké námahy, má také velkou odměnu. Již rozumíš a víš, jak vznešená je zdrženlivost? Již rozumíš,</p> <p>25 jak veliká a vynikající je sláva panenství?</p>
--	---

VI. Uterus sanctae virginis gestavit Dominum nostrum Iesum Christum, Dei Filium, et corpus, quod Dominus noster gessit et
5 quo certamen suum fecit in hoc mundo, ex sancta virgine induerat, <et postquam Dominus noster homo factus est in virgine, hanc vitae rationem in
10 hoc mundo tenuit>. Hinc ergo intellege praestantiam et claritatem virginitatis. Vin' tu esse Christianus? Christum ergo imitare in omnibus. 2. Iohannes
15 legatus, qui ante Dominum

VI. Lůno svatě panny nosilo našeho Pána Ježíše Krista, Syna Božího, a tělo, které nosil náš Pán
5 a které činilo svůj zápas v tomto světě, oblékl ze svatě panny, (a jakmile se náš Pán stal člověkem v
10 panně, zachoval tento způsob života v tomto světě). Odtud tedy rozuměj velikost a čistotu panenství. Přeješ si být křesťan? Napodobuj tedy ve všem Krista. 2. Jan
15 posel, který přišel před

nostrum venit, <i>quo maior quis-</i> <i>quam non fuit inter natos ex</i> <i>mulieribus</i> , sanctus Domini no-	naším Pánem, <i>než jeho nebylo většího</i> <i>z těch, kteří se narodili</i> <i>z ženy</i> , svatý posel	
stri nuntius, virgo fuit. Imi-	našeho Pána, byl panic.	
5 tare ergo Domini nostri lega-	Napodobuj tedy posla	5
tum et esto amicus eius in	našeho Pána a buď jeho spojencem	
omnibus. 3. Deinde Iohannes,	ve všem. 3. Potom Jan,	
<i>qui super pectus Domini no-</i>	<i>který ležel na prsou našeho Pána</i>	
<i>stri recubuit, quem [Dominus]</i>	<i>a kterého [Pán]</i>	
10 valde <i>diligebat</i> , is quoque virgo	velmi <i>miloval</i> , ten byl	10
fuit; neque enim sine causa	také panic; neboť to nebylo bez důvodu,	
Dominus noster eum [sic] dili-	že ho náš Pán [tak]	
gebat. 4. Paulus quoque et	miloval. 4. Také Pavel,	
Barnabas et Timotheus cum	Barnabáš a Timoteus s	
15 reliquis aliis, <i>quorum nomina</i>	dalšími jinými, <i>jejichž jména</i>	15
<i>scripta sunt in libro vitae</i> , hi,	<i>jsou zapsána v knize života</i> , tito,	
inquam, omnes castimoniam	říkám, všichni ctili a	

dilexerunt atque amarunt et in
isthoc *certamine* cucurrerunt
cursumque suum immaculate
confecerunt ut Christi imitatores
5 et tamquam filii Dei vivi. 5. Sed
et Eliam et Elisaeum aliosque
multos viros sanctos invenimus
vitam egisse caelibem atque im-
maculatam. His igitur si cupis
10 similis fieri, fortiter illos imi-
tare; dixit enim [Scriptura]:
Seniores vestros honorate, *cum-*
que eorum vitae rationem mo-
resque videritis, fidem illorum
15 *imitemini*. Et iterum ait: *Imi-*
temini me, fratres, sicut ego
Christum.

VII. Illi ergo, qui Christum
imitantur, strenue ipsum imi-
20 tantur. Nam qui *Christum* re-
vera *induerunt*, imaginem eius

milovali čistotu
a v tomto *závodě* běželi
a svůj *běh ukončili*
bez poskvrny jako napodobitelé Krista
a jako synové živého Boha. 5. Ale 5
také nacházíme Eliáše, Elizea a
mnoho dalších jiných svatých mužů,
kteří vedli život bez ženy a
bez poskvrny. Jesltiže tedy toužíš
jim být podobný, silně je 10
napodobuj; neboť [Písmo] říká:
Ctěte vaše starší, *kdykoli*
pozorujte jejich způsob života
a mravy, a napodobujte jejich
víru. A dále se říká: *Na-* 15
podobujte mě, bratři, tak, jako já
Krista.

VII. Oni tedy, kteří napodobují
Krista, ho napodobují
usilovně. Neboť ti, kteří opravdu 20
oblékli Krista, vyjadřují

<p> exprimunt in cogitationibus suis et in omni vitae suae ratione et in omnibus actionibus suis et in verbis et in factis et in 5 patientia et in fortitudine et in scientia et in pudicitia et in longanimitate et in puro corde et in fide et in spe et in amore erga Deum pleno atque perfecto. 10 2. Itaque nemo, qui virginitatem profitetur, sive frater sive soror, salvari poterit, nisi sit omnino sicut Christus, et sicut illi, <i>qui sunt Christi</i>. Scilicet quicun- 15 que caelibem vitam agit secun- dum Deum, sive frater sive soror, <i>castus ille est corpore et spi- ritu</i> atque in cultura Domini sui assiduus: neque discedit ab eo 20 aliorum, sed quovis tempore famulatur in puritate et sancti- tate in spiritu Dei, <i>sollicitus, quomodo placeat Domino suo,</i> estque sollicitus, ut quavis in 25 re illi placeat. 3. Talis a Do- mino nostro non recedit, verum spiritu cum Domino suo est, sicut scriptum est: <i>Estote sancti,</i> </p>	<p> jeho obraz ve svém myšlení, ve svém celém způsobu života, ve všech svých činech slovech, skutcích, trpělivosti, síle, 5 vědění, zdrženlivosti, vytrvalosti, v čistém srdci, víře, naději a v plné a dokonalé lásce k Bohu. 2. A tak nikdo, kdo se hlásí 10 k panenství, ať bratr nebo sestra, nemůže být spasen, jestliže není zcela jako Kristus a jako ti, <i>kteří jsou Kristovi</i>. Totiž kdokoli žije život v celibátu podle 15 Boha, ať bratr nebo sestra, <i>ten je čistý tělem i duchem</i> a je neustále v péči svého Pána: a neodejde od něho 20 jinam, ale kdykoli 20 slouží v čistotě a svatosti v duchu Božím, <i>starostlivý, jak by se zalíbil svému Pánu</i> a starostlivý, aby se mu líbil v každé věci. 3. Takový 25 neustupuje od našeho Pána, ale duchem je se svým Pánem, tak jako je psáno: <i>Bud'te svatí</i> </p>
--	--

sicut ego sanctus sum, dicit

Dominus.

VIII. Neque enim si quis
nomine tantum sanctimonialis
5 vocatur, iam sanctimonialis est;
verum omnino *sanctimonialis*
esse debet *et corpore et spiritu;*
et gaudent omni tempore, qui
[vere] virgines sunt [sive fra-
10 tres sive sorores], similes sese
reddere Deo Christoque eius,
atque hos imitantur. 2. Scilicet
in talibus non est *prudencia*
carnis; in iis, qui veraciter
15 fideles sunt et *in quibus spi-*
ritus Christi habitat, inesse
nequit *carnis prudencia,* quod
est *scortatio, contaminatio,*
impudicitia, idololatria, incan-
20 *tatio, inimicitia, aemulatio, con-*
tentio, iracundia, lites, dissidia,
invidia, ebrietas, comessatio,
scurrilitas, stultiloquium, risus
effusus, calumnia, insusurratio-
25 nes, acerbitas, stomachus, voci-

tak, jako já jsem svatý, praví

Pán.

VIII. Není pravda, že když je
někdo nazýván svatým,
5 že je svatý; 5
ale zcela *svatý*
je povinnen být svatý *tělem i duchem;*
neustále se radují, kteří
žijí [opravdu] v panenství [ať bratři
nebo sestry], stávají se podobní 10
Bohu a jeho Kristu
a ty napodobují. 2.
Není v nich *smýšlení*
těla; v těch, kteří jsou opravdu
věřící a v těch přebývá 15
duch Krista, nemůže
v nich být *smýšlení těla,* které
je *prostopášnost, nečistota,*
necudnost, modlářství,
20 *čarodějnictví, nepřátelství, soupeření,* 20
hádky, hněv, rozepře, rozchody,
nenávisť, opilství, hýření,
hloupé a sprosté řeči, bouřlivý
smích, křivé obviňování, našeptávání,
zahořklost, mrzutost, jekot, 25

<p>feratio, convicium, petulantia, malignitas, scelerum inventio, mendacitas, loquacitas, nugilo- quium, minae, stridor dentium, 5 incriminatio, vexatio, contemp- tio, percussio, 3. animi elatio, arrogantia, gloriatio, tumor animi, iactatio generis, formae, dignitatis, opulentiae, potentiae, 10 litigium, iniuria, praestandi cupi- ditas, odium, inimicitia, invidia, perfidia, vindicta, crapula, gula, <i>avaritia quae est idololatria,</i> <i>cupiditas quae radix est om-</i> 15 <i>nium malorum,</i> studium orna- tus, vana gloria, imperandi cupiditas, impudentia et super- bia quae vocatur mors <i>cuique</i> <i>Deus resistit.</i> 4. Quicumque 20 haec et similia habet, is homo <i>carnalis est. Nam quod na-</i> <i>scitur ex carne, carnale est, et</i> <i>qui de terra est, de terra loqui-</i> <i>tur et de terra cogitat. Carnis</i> 25 <i>autem desiderium inimicitia</i> <i>est cum Deo; nam non subicit</i> <i>sese legi Dei, neque enim potest,</i></p>	<p>hluk, neukázněnost, zlovůle, zlomyslnost, faleš, upovídavost, tlachání, hrozby, skřípání zubů, obviňování, trápení, opovrhování, 5 brutalita, 3. uchvácení mysli, domýšlivost, vychloubání, podráždění mysli, chlubení se původem, vzhledem, postavením, jměním, mocí, svár, nespravedlnost, posedlost 10 po vítězství, nenávisť, nepřátelství, závist, zrada, pomsta, opilost, obžerství, <i>hrabivost, která je modloslužbou,</i> <i>hamižnost, která je kořenem všeho</i> 15 <i>zlého,</i> touha líbit se, 15 předstíraná sláva, touha po panování, nestydatost a pýcha, která je nazývána smrt a <i>proti které</i> <i>se staví Bůh.</i> 4. Kdokoli 20 má tyto věci a jim podobné, ten je člověk 20 <i>tělesný. Neboť co</i> <i>se narodilo z těla, je tělesné,</i> <i>kdo pochází ze země, hovoří o věcech</i> <i>pozemských a o věcech pozemských smýš-</i> 25 <i>lí. Ale touha těla je Bohu 25</i> <i>nepřátelská; neboť se nepodřizuje</i> <i>zákonu Božímu a ani nemůže,</i></p>
---	--

21 člověk tělesný = patřící světu 1 K 3,3
srov. ČEP.

	propterea quod in carne est, in qua non habitat bonum, quia <i>spiritus Dei in ea non est.</i>		protože je v těle, ve kterém nepřebývá dobro, protože <i>v něm není duch Boží.</i>	
	5. Hanc ob causam merito dicit		5. Z tohoto důvodu říká	
5	[Scriptura] in generationem istiusmodi: <i>Non habitabit spiri- tus meus in hominibus in perpetuum, quia caro sunt.</i>		[Písmo] po mnoho generací	5
	<i>Omnis ergo, in quo spiritus</i>		toto: <i>Můj duch nebude na věky přebývat v lidech, protože jsou tělo.</i>	
10	<i>Christi non est, is non est eius, sicut scriptum est: Recessit spiritus Dei a Saul, et vexavit eum spiritus nequam, qui super eum emissus fuerat a Deo.</i>		<i>Ve kterém z vás tedy není duch Kristův, ten není jeho,</i>	10
			tak jako je psáno: <i>Duch Boží odstoupil od Saula a sužoval ho zlý duch, který k němu byl poslán od Boha.</i>	
15	IX. <i>Voluntati spiritus Dei consentit quisquis, in quo est spiritus Dei; et quia consentit spiritui Dei, ideo carnis opera mortificat vivitque Deo, subigens</i>		IX. <i>Kdokoli je v souladu s vůlí ducha Božího, v kom je duch Boží; a protože je ve shodě s duchem Božím, umrtvuje skutky těla a žije v Bohu, podmaňuje a podrobuje své tělo</i>	15
20	<i>et in servitute redigens corpus suum affligensque illud, ut aliis praedicans pulcrum sit exem- plum et imago fidelibus ac ver- setur in operibus spiritu sancto</i>		<i>a potlačuje ho, aby, když káže jiným, byl krásným příkladem a obrazem věřícím a přebýval by ve skutečích hodných ducha svatého, aby nebyl odmítnutý,</i>	20
25	<i>dignis, ut ne reprobis fiat, sed probatus sit coram Deo et coram hominibus. 2. Ab eo, inquam, homine, qui Dei est,</i>		<i>ale byl schválen před Bohem a před lidmi. 2. Od toho, pravím, člověka, který je Boží,</i>	25

<p><i>desiderium carnis omne abest,</i> imprimis autem ab utriusque sexus virginibus; sed fructus eorum omnes sunt <i>fructus spi-</i> 5 <i>ritus</i> et vitae, ac veraciter sunt [tales homines] civitas Dei et habitacula et templa, in quibus commoratur et <i>habitat Deus</i> <i>versaturque</i> sicut in sancta civi- 10 <i>tate caelesti</i>. 3. Ideo autem <i>mundo apparetis sicut lumina-</i> <i>ria, quia ad verbum vitae atten-</i> <i>ditis;</i> atque ita estis revera <i>laus</i> et gloria ac laetitiae corona et 15 <i>gaudium bonorum servorum in</i> Domino nostro Iesu Christo. 4. <i>Omnes enim, qui videbunt</i> <i>vos, agnoscent vos esse semen,</i> <i>cui benedixit Dominus, esse</i> 20 <i>veraciter semen inclitum sanc-</i> <i>tumque et regnum sacerdotale,</i> <i>gentem sanctam, gentem heredi-</i> <i>tatis, heredes divinarum promi-</i> <i>sionum, quae nec corrumpuntur</i> 25 <i>nec marcescunt,</i> [de quibus scrip- tum est]: <i>id quod oculus non</i> <i>vidit nec auris audivit nec in</i> <i>cor hominis adscendit, quod</i> <i>Deus praeparavit diligentibus</i> 30 <i>illum</i> et mandata eius obser- vantibus.</p>	<p>u něj není žádná <i>touha těla,</i> a zvláště pak u panen a paniců; ale jejich plody jsou všechno <i>plody ducha</i> a života a opravdu jsou 5 [takoví lidé] Boží obcí, příbytky a chrámy, ve kterých zůstává, <i>přebývá a žije</i> <i>Bůh</i> tak, jako ve svaté obci nebeské. 3. Proto 10 <i>se jevíte světu jako světla,</i> <i>protože se držíte slova života;</i> a tak jste opravdu <i>chvála,</i> sláva a koruna radosti a radost dobrých služebníků v 15 našem Pánu Ježíši Kristu. 4. <i>Neboť každý, kdo vás uvidí,</i> <i>pozná, že vy jste potomstvo,</i> <i>kterému Pán požehnal,</i> potomstvo slavné a 20 svaté, <i>kněžské království,</i> <i>svatý národ, národ dědictví,</i> <i>dědici božských příslibů,</i> které <i>se nezkaží</i> <i>ani nevadnou,</i> [o kterých 25 je napsáno]: <i>to, co oko</i> <i>nevidělo a ucho neslyšelo a</i> <i>ani nepřišlo člověku na mysl,</i> <i>připravil Bůh těm, kdo ho</i> <i>milují</i> a zachovávají jeho 30 příkazy.</p>
--	--

X. Persuasum autem nobis
est de vobis, fratres, ea vos
cogitare, quae ad vitam vestram
requiruntur. Verum ita loqui-
5 mur de iis, quae loquimur, ob
malos [qui nunc currunt] rumo-
res de impudentibus quibusdam
hominibus, qui sub pietatis
praetextu cum virginibus [in
10 eadem domo] habitant et periculo
sese obiciunt aut soli cum illis
deambulant per viam et soli-
tudinem, viam periculis plenam
et plenam offendiculis et laqueis
15 et foveis; cuiusmodi agendi ratio
Christianos et [viros] religiosos
prorsus dedecet. 2. Alii autem
in accubitis edunt et bibunt
cum illis, cum virginibus et cum
20 sacratis, lascivam inter licen-
tiam multamque turpitudinem;
id quod fieri non debet inter
fideles et minime inter illos, qui
virginalem statum sibi elegerunt.

X. Jsme o vás přesvědčeni,
bratři, že myslíte na ty věci,
které jsou nutné pro váš
život. Ale mluvíme
o nich, o těchto věcech, o kterých mluví- 5
me, kvůli zlým řečem [které se nyní šíří]
o krerýchsi necudných
mužích, kteří pod záminkou
zbožnosti žijí
s pannami [ve stejném domě] a vystavují 10
se tak nebezpečí nebo se sami s nimi
procházejí po ulici a opuštěných
místech, po cestě plné nebezpečí
a plné překážek, léček
a pastí; to není vhodné 15
pro křesťany a zbožné
[muže]. 2. A jiní
jí a pijí s nimi
v lehátkách, s pannami
a se zasvěcenými, chovají se 20
uvolněně a velmi nestoudně;
to, co se děje, se nesluší na
věřící a o nic méně na ty, kteří
si zvolili stav panenství.

3. Alii autem congregantur ad
vanam futilemque confabulatio-
nem et ad ridendum atque ut male
alii de aliis loquantur; et venan-
5 tur sermones alii contra alios et
sunt desidiosii; *cum quibus ne
cibum quidem sumere vobis per-
mittimus.* 4. Alii autem cir-
cumeunt per domos virginum fra-
10 trum aut sororum, sub praetextu
visitandi illos aut legendi Scrip-
turas aut exorcizandi eos aut
docendi. Otiosi cum sint et nihil
quidquam agant, investigant ea,
15 quae quaerenda non sunt, et
blandis sermonibus Christi no-
mine negotiantur. 5. Quos devi-
tat divinus apostolus ob multi-
tudinem scelerum eorum, sicut
20 scriptum est: *Spinae proger-
minant in manibus otiosorum,
et: Viae otiosorum plenae sunt
spinis.*

XI. Quisquis enim otiosus
25 est, sine labore est et sine utili-
tate. Tales sunt viae omnium
illorum, qui *nulli incumbunt*

3. A jiní se scházejí kvůli
marnivým a zbytečným hovorům
a posměchům, aby mluvili
špatně jedni o druhých; a shánějí
se po řečech jedni proti druhým a 5
jsou neužiteční; *s těmi vám
nedovolujeme ani si vzít
jídlo.* 4. A jiní procházejí
domy paniců nebo
10 panen, pod záminkou
je navštívit nebo číst
Písma nebo se nad nimi modlit
nebo se učit. A když nepracují a nic
nedělají, pídí se po tom,
15 co nelze objevit
a lichotivými řečmi obchodují
ve jméni Kristově. 5. Těm
se božský vyhýbá kvůli
jejich mnoha zločinům tak,
20 jak je psáno: *Trny raší
v rukou zahálčících
a dále: Cesty zahálčivých jsou plné
trní.*

XI. Neboť kdokoli je zahálčivý,
25 je bez práce a bez užitečnosti.
Takové jsou cesty všech
těch, kteří *neusilují*

labori, sed verba venantur at-
que hoc pro virtute habent et
recte facto. 2. Istiusmodi homi-
nes, similia sunt opera eorum
 5 *viduis illis otiosis garrulisque,*
quae circumcursant et vagantur
per domos cum garrulitate sua,
otiosos venantes sermones deque
domo in domum eos deferentes
 10 *cum multa exaggeratione abs-*
que timore Dei; et ad haec omnia,
impudentes ut sunt, docendi
praetextu varias doctrinas tra-
dunt. 3. Atque utinam veras
 15 *traderent doctrinas, tum o beati*
illi. Nunc vero triste hoc ibi
adest, quod non intellegunt,
quid velint [docere], et affirmant
ea, quae non sunt. 4. Nempe
 20 *doctores esse volunt et disertos*
sese ostendere, iniquitatem nego-
tiantes in nomine Christi. Haec
contingunt multis, servos Dei
facere non decet; neque atten-
 25 *dunt ad id, quod dicit [Scriptura]:*
Ne multi inter vos sint doctores,
fratres, neque omnes sitis pro-
phetae. Qui in verbis suis non
praevaricatur, hic homo perfec-

pracovat, ale honí se za slovy
a považují to za přednost a
správné jednání. 2. Takoví
lidé jsou svými skutky podobní
 5 *zahálčivým a užvaněným vdovám,*
které obcházejí a potulují se
po domech se svým klevetěním
a shánějí se po řečech, které dál
roznášejí od domu k domu
 10 *s dalším přeháněním a bez*
bázně Boží; a k tomu všemu,
jak jsou nerozvážní, předávají
učení pod záminkou různých
nauk. 3. A kéž by předávali
 15 *pravé nauky, potom blaho*
jim. Teď ale to, co je opravdu
skličující, že oni nerozumějí tomu,
co chtějí [učit], a usilují o to,
co nejsou. 4. Samozřejmě,
 20 *chtějí být učitelé a chlubit se*
výmluvností, ale nepoctivě
obchodují ve jménu Krista.
Toto se ale nehodí, aby konali služebníci
Boží; ani nenaslouchají
 25 *tomu, co říká [Písmo]:*
Ať není každý z vás učitelem,
bratři, a ani ať nejste všichni
proroky. Kdo nepodvádí
ve svých slovech, ten je

<p><i>tus est, potens domare et sub- igere totum corpus suum. 5. Et: Si quis loquitur, loquatur ver- bis Dei. Et: Si est in te intel- 5 legentia, responde fratri tuo; sin vero, pone manum tuam super os tuum. Modo tacen- dum est, modo loquendum. 6. Et iterum dicit: Qui tempe- 10 stive loquitur, decorum illi est. Et rursus ait: Sermo vester gratia conditus sit. Scire nam- que debet homo, quomodo uni- cuique opportune respondeat. 15 Nam qui effutit, quidquid illi in buccam venerit, usque suscitabit iurgia, et qui garrulus est, auge- bit dolorem; et qui praeceps est labiis suis, incidet in mala; 20 nam ob linguae indisciplinam veniet ira, sed iustus linguam suam custodit et amat animam suam ad vitam. 7. [Istiusmodi homines, quos dixi] hi sunt, 25 qui benignis et blandiloquis suis sermonibus decipiunt corda sim- plicium, et dum beatos illos praedicant, in errorem abducunt.</i></p>	<p><i>dokonalý člověk a může pokořit a podrobit celé své tělo. 5. A: Jestliže hovoří, ať hovoří slova Boží. A: Jestliže rozumíš, odpověz svému bratru, 5 jestliže ne, polož svou ruku na svá ústa. Je čas mlčet a je čas mluvit. 6. A jinde se říká: Kdo vhodně hovoří, tomu je to ozdobou. 10 A ještě se říká: Vaše slovo ať je kořeněné úctou. Člověk má vědět, jak by měl vhodně každému odpovídat. Neboť, kdo žvaní, cokoli mu 15 přijde do úst, bude pořád podněcovat hádky, a kdo je žvanil, bude šířit bolest; kdo je unáhlený svými rty, upadá do zla; 20 neboť od neukázněného jazyka pochází hněv, ale spravedlivý svůj jazyk střeží a miluje svou duši k životu. 7. [Takoví lidé, o kterých jsem mluvil], ti jsou 25 ti, kteří svými dobrotivými a půvabnými řečmi klamou prostá srdce a mezitím, co jim poskytují požehnání, je uvádějí v omyl.</i></p>
--	---

8. Timeamus ergo iudicium,
quod imminet doctoribus. Grave
enimvero iudicium subituri sunt
doctores illi, qui *docent et non*
5 *faciunt*; et illi qui Christi nomen
mendaciter assumunt dicuntque
se docere veritatem, at *circum-*
cursant et temere vagantur
seque exaltant atque glorian-
10 *tur in sententia carnis suae.*
Isti sunt sicut *caecus, qui*
caeco ducatum praestat et in
foveam cadunt ambo. Nam ex
exitu sermonis sui homo cog-
15 noscitur. 9. At condemnabun-
tur, propterea quod garrulitate
sua et vana doctrina *animalem*
docent sapientiam atque inanem
fallaciam verborum persuasionis
20 sapientiae humanae, [agentes in
hoc] *secundum voluntatem prin-*
cipis potestatis aëris et spiri-
tus illius, qui vim suam exerit
in immorigeris; secundum in-
25 *stitutionem huius saeculi et*
non secundum doctrinam Chri-
sti. 10. Verumtamen si accepisti

Obávejme se tedy soudu,
který hrozí učitelům. Jistě
podstoupí těžký soud
oni učitelé, kteří *učí a*
nečiní; a ti kteří falešně 5
přijímají jméno Kristovo a říkají,
že učí pravdu, *procházejí*
a bezcílně se potulují,
povyšují se a chlubí se
ve smýšlení svého těla. 10
Ti jsou tak jako *slepý,*
který vede slepého a
oba spadnou do jámy. Neboť
člověk se pozná podle své
řeči. 9. A budou odsouzeni, 15
protože svým žvaněním
a neúčinnou naukou vyučují *přirozenou*
moudrost a prázdné
klamání přesvědčivých slov
lidské moudrosti, [uvedeno 20
zde] *podle vůle*
vedení moci světa a jeho
ducha, který vkládá svou sílu
do těch, kteří vzdorují; v souladu
s výchovou tohoto věku 25
a ne podle nauky Kristovy.
10. Ale jestliže jsi přijal

sermonem scientiae aut sermonem doctrinae aut prophetiae aut ministerii, laudetur Deus, qui largiter opitulatur
5 *omnibus, qui omnibus dat nec reprobatur. Illo igitur charismate, quod a Domino accepisti, illo inservi fratribus pneumaticis, prophetis, [inquam,] qui dig-*
10 *noscant Dei esse verba ea, quae loqueris; et enarra quod accepisti charisma in ecclesiastico conventu ad aedificationem fratrum tuorum in Christo. Nam bona*
15 *sunt et eximia ea, quae utilitatem hominibus Dei afferunt, si apud te revera sunt.*

XII. Pulcrum quoque atque utile est *visitare pupillos et*
20 *viduas, imprimis pauperes, qui multos habent liberos, ante omnia autem domesticos fidei. Sunt [haec] opera sine controversia officium servorum Dei,*
25 *eaque praestare pulcrum ipsis atque decorum est. 2 Porro etiam hoc convenit fratribus in*

řeč moudrosti nebo řeč nauky nebo proroctví nebo služby, ať je požehnán Bůh, který štědře dává všem
5 *a nezavrhuje. Tedy oním darem, který jsi přijal od Pána, služ duchovním bratřím, prorokům, [pravím,] kteří rozeznají, že ta slova, která říkáš,*
10 *jsou od Boha; a popiš jaký jsi přijal dar na církevním shromáždění k růstu tvých bratří v Kristu. Neboť dobré a výtečné jsou právě ty věci, které přinášejí*
15 *užitek lidu Boha, jestliže jsou opravdu u tebe.*

XII. Hezké a také užitečné je *navštěvovat sirotky a vdovy, v první řadě chudé,*
20 *kteří mají mnoho dětí, především však všechny z rodiny věřících. [Tyto] činy jsou bezpochyby povinností služebníků Božích a dodávají jim krásu*
25 *a půvab. 2. Toto je vhodné pro bratry v*

Christo et iustum atque decorum
 ipsis est, ut visitent eos, qui a
 malis spiritibus vexantur, atque
 orent et adiurationes super
 5 eos faciant utiliter, [adhibitis,
 inquam,] precibus, quae acceptae
 sint coram Deo, non vero verbis
 splendidis multisque [studio]
 compositis atque praeparatis [in
 10 eum finem], ut hominibus appa-
 reant eloquentes ac felicis me-
 moriae. 3. Sunt autem similes
 tibiae sonanti aut tympano tin-
 nienti garrulitatem eorum, et
 15 nihil iuvant eos, super quos
 adiurationes faciunt, sed [tan-
 tum] proferunt verba terribilia,
 quibus homines terrificant, non
 vero agunt ibi cum vera fide
 20 secundum doctrinam Domini, qui
 dixit: *Hoc genus non exit nisi
 in ieiunio ac precibus firmis et
 continuis atque intenta mente.*
 4. Itaque sancte orent petantque
 25 a Deo cum alacritate omnique
 sobrietate et castitate, sine odio
 et sine malitia. Sic adeamus
 fratrem aut sororem aegrotantes,
 eosque invisamus eo modo, quo

Kristu, správné a právé pro ně
 půvabné, aby navštívili ty, kteří
 jsou sužováni zlým duchem,
 modlili se a vykonávali
 nad nimi přísahy, [s přidanými, 5
 pravím,] modlitbami, které jsou
 přijaté před Bohem, a ne mnohými
 a krásnými slovy [s úsilím]
 uspořádanými a připravenými,
 aby se jevíli lidem 10
 výmluvní a dobré
 paměti. 3. Ti jsou pak
 svým žvaněním podobní hrající
 flétně nebo zvonícímu tympánu
 a vůbec nepomáhají těm, nad kým 15
 vykonávají přísahy, ale [zatím]
 pronášejí hrozná slova,
 kterými děsí lidi, a
 nečiní tak se skutečnou vírou
 podle nauky Páně, která 20
 říká: *Tento rod nevyjde nežli
 postem a pevnými a neustálými
 modlitbami a soustředěnou myslí.*
 4. Ať se svatě modlí a prosí
 Boha s horlivostí a veškerou 25
 rozvážností a čistotou, bez nenávisti
 a zloby. Tak přistupujme
 k bratrovi nebo sestře, kteří jsou nemocní,
 a navštívme je tak, jak

hoc fieri decet: sine dolo et
sine pecuinae amore et sine
tumultu et sine garrulitate et
sine agendi ratione, quae sit a
5 pietate aliena, et sine superbia,
sed cum animo demisso et hu-
mili Christi. 5. Itaque ieiunio et
oratione exorcizent illos, non
vero verbis elegantibus sciteque
10 compositis atque digestis, sed
sicut homines, qui a Deo accepe-
runt *charisma sanandi*, (*gratis*
accepistis, gratis date) confi-
denter, ad laudem Dei. Ieiuniis
15 vestris et precationibus ac con-
tinuis vigiliis ceterisque bonis
vestris operibus *opera carnis*
mortificate per virtutem Spiritus
Sancti. Qui sic agit, *templum*
20 *is Spiritus Sancti Dei* est; hic
daemonia eiciat, et adiuuabit
illum Deus. Nam pulcrum est
opitulari aegrotantibus. Prae-
cepit Dominus: *Daemonia eicite*,
25 aliasque multas sanationes facere
iussit, et: *Gratis accepistis,*
gratis date. 6. Magna iis, qui
sic faciunt, merces est a Deo,
qui fratribus suis inserviunt per

se to sluší: bez podlosti,
lásky k penězům, bez
rozruchu, žvanění,
bez takového počínání, které je
cizí zbožnosti, a bez domýšlivosti, 5
ale s pokornou a poníženou myslí
Krista. 5. A tak ať konají
nad nimi exorcismus postem a modlitbou,
ne vybranými a znalými slovy,
vhodně poskládanými a uspořádanými, ale 10
tak jako lidé, kteří přijali od Boha
dar uzdravování, (*zadarmo jste*
dostali, zadarmo dejte) odvážně
ke chvále Boží. Vašimi
15 posty, prosbami a
neustálým bděním a dalšími
vašimi dobrými skutky *usmrcujte*
skutky těla skrze sílu Ducha
Svatého. Kdo tak činí, ten je *chrám*
Ducha Svatého Božího; ten ať 20
vyžene démony a tomu
bude pomáhat Bůh. Neboť je pěkné
pomáhat těm, kteří jsou nemocní.
Pán nařídil: *Vyhánějte démony*
a přikázal činit další mnohá 25
uzdravení a: *Zadarmo jste dostali,*
zadarmo dávejte. 6. Pro ty, kteří
takto činí, je velká odměna u Boha,
kteří slouží svým bratrům skrze

<p>charismata, quae illis a Domino sunt donata. Est enim hoc pulcrum et proficuum servis Dei, quia agunt secundum praecepta</p> <p>5 Domini, qui dixit: <i>Aegrotus eram et visitastis me</i>, et his similia. 7. Illud quoque pulcrum et iustum rectumque est, ut propter Deum proximum cum</p> <p>10 omni humanitate et honestate visitemus, sicut dixit apostolus: <i>Quis infirmus est, quin et ego infirmer? Quis scandalizatur, quin et ego offendar?</i> Quae</p> <p>15 omnia dicta sunt de amore, quo invicem nos diligere debemus. 8. Atque hac in re versemur absque offensione, nec quidquam faciamus cum <i>discrimine per-</i></p> <p>20 <i>sonarum</i> aut quasi ad pudorem aliorum, verum pauperes diligamus tamquam Dei servos atque illos imprimis visitemus. Etenim pulcrum hoc est coram</p> <p>25 Deo et coram hominibus, ut scilicet recordemur pauperum et ut fratres atque peregrinos diligamus propter Deum et prop-</p>	<p>dary, které jsou dány od Pána. Neboť pro služebníky Boží je to hezké a užitečné, když jednají podle nařízení Pána, který řekl: <i>Byl jsem nemocný a navštívili jste mě</i>, atd. 5</p> <p>7. Ono je také hezké, řádné a správné, abychom kvůli Bohu navštívili bližního s veškerou laskavostí a upřímností 10 tak, jako řekl apoštol: <i>Je někdo slabý, abych já nebyl slabý? Je někdo urážen, aniž já bych nebyl urážen?</i></p> <p>Všechny tyto věci jsou řečeny z lásky, 15 kterou jsme povinni se navzájem milovat. 8. A v této věci ať přebýváme bez nelibosti a nečiníme nic s <i>rozlišováním mezi lidmi</i> nebo k hanbě 20 jiných, važme si upřímně chudých tak, jako služebníci Boží, a zvláště je navštěvujme. Vždyť přece to je hezké před Bohem i před lidmi, abychom 25 samozřejmě mysleli na chudé a abychom si vážili bratrů a cizinců kvůli Bohu a kvůli</p>
--	--

ter eos, qui credunt in Deum,
sicut ex lege ac prophetis et a
Domino nostro Iesu Christo
didicimus *de caritate erga fra-*
5 *tres* et peregrinos, propterea
quod ipsum hoc iucundum est
atque acceptum vobis; propterea
quod omnes *vos edocti estis*
a Deo. Nostis enim ea quae
10 dicta sunt verba de caritate erga
fratres et peregrinos; potenter
namque dicta sunt verba illa
omnibus, qui ea faciunt.

XIII. O fratres nostri dilecti,

15 etiam quod quis aedificare
debeat et confirmare fratres in
fide unius Dei, manifestum est
et notum. 2. Rursus et hoc
quoque pulcrum est, ut nemo
20 proximo suo invidet. 3. Atque
iterum hoc pulcrum est atque
decorum, ut quotquot opus Dei
operentur, in timore Dei opus
Domini faciant; sic necesse ipsis
25 est, ut sese gerant. 4. Quod
mensis multa sit, operarii autem
pauci, etiam hoc notum est
atque manifestum. Itque *prece-*
mur Dominum mennis, ut emit-

těm, kteří věří v Boha
tak, jako jsme se učili ze zákona,
z proroků a od našeho Pána Ježíše Krista
o lásce k bratrům
a cizincům, protože 5
toto je samo o sobě příjemné
a vámi přijaté; protože
vy všichni *jste poučeni*
od Boha. Zajisté jste znali
ta slova, která byla řečena o lásce 10
k bratrům a cizincům; účinně
jsou řečena těm,
kteří je konají.

XIII. Milovaní bratři,

Také to, že má člověk budovat 15
a posilovat bratry ve
víře v jediného Boha, je přeci
zřejmé a známé. 2. A také
toto je krásné, aby nikdo
nezáviděl svému bližnímu. 3. A dál 20
pravím, toto je krásné a
vhodné, aby kdokoli, kdo koná
dílo Boží, ať činí dílo Páně
v bázni Boží; tak je to nezbytné pro ně
samotné, aby se tak chovali. 4. Protože 25
žeň je velká, ale dělníků
málo, to je známé
a zřejmé. Proto *prosme*
Pána žně, aby poslal

<p><i>tat operarios in messem suam,</i> <i>operarios tales, qui recte tractent verbum veritatis, operarios inconfusibiles, operarios fideles,</i> 5 <i>operarios, qui sint lux mundi,</i> <i>operarios, qui operentur non hunc cibum, qui periturus est, verum cibum illum, qui permaneat in vitam aeternam;</i> 10 <i>operarios tales, quales [erant] apostoli, operarios, qui imitentur Patrem et Filium et Spiritum Sanctum de hominum salute sollicitos; 5. non operarios, qui</i> 15 <i>mercenarii sint, non operarios, qui religionem et pietatem pro mercibus habeant [quibus negotientur], non operarios, qui ventri suo inserviant, non operarios,</i> 20 <i>qui benignis et blandiloquis sermonibus decipiant corda simplicium, non operarios, qui simulent lucis filios, cum non sint lux, sed tenebrae, quorum</i> 25 <i>finis interitus est, non operarios, qui operentur iniquitatem et malitiam et fraudem; non operarios dolosos, non operarios ebriosos et infideles, non</i> 30 <i>operarios, qui Christum in negotio et quaestu habeant, neque deceptores neque pecuniae ama-</i></p>	<p><i>dělníky na své žně,</i> <i>takové dělníky, kteří správně nakládají se slovem pravdy, dělníky, kteří by se za to neměli stydět, dělníky věrné, dělníky, kteří jsou světlo světa,</i> 5 <i>dělníky, kteří nepracují pro tento pokrm, který je pomíjivý, ale pro onen pokrm, který zůstává do věčného života;</i> <i>takové dělníky, kteří jsou jako</i> 10 <i>apoštolové, kteří napodobují Otce, Syna i Ducha Svatého a jsou starostliví o spásu lidí; 5. ne najatí</i> <i>dělníci, ne dělníci,</i> 15 <i>kteří mají víru a zbožnost za zboží [se kterým obchodují], ne dělníci, kteří slouží svému břichu, ne dělníci, kteří dobrotivými a lichotivými</i> 20 <i>řečmi svedou srdce nevinných, ne dělníci, kteří napodobují syny světla, a při tom nejsou světlo, nýbrž temnota, jejich</i> <i>konec je záhuba, ne dělníci,</i> 25 <i>kteří činí nespravedlnost a zlobu a lsti; ne lstiví dělníci, opilci a nevěřící, ne</i> <i>dělníci, kteří mají Krista</i> 30 <i>za obchod a zisk, nebo podvodníci nebo milovníci peněz</i></p>
--	---

tores neque litigiosos. 6. Inspi-
ciamus igitur atque imitemur
fideles, qui bene conversati sunt
in Domino. Sicut vocationi ac
5 *professioni nostrae convenit et*
consentaneum est, ita [Deo]
inserviamus illique placeamus
sanctitate et iustitia et vita im-
maculata, operam dantes bene
10 *recteque factis coram Deo*
atque etiam coram hominibus.
Etenim pulcrum hoc est, ut Deus
glorificetur inter nos quavis in
re. Amen

Explicit epistula prior Clementis.

ani hádavci. 6. Všímejme
si tedy a napodobujme
věřící, kteří byli obráceni
v Pána. Tak jak je to odpovídající a
vhodné našemu povolání 5
a vyznání, tak
služme [Bohu] a těšme ho
svatostí, spravedlností a životem
bez poskvrny, *skutky, které dáváte*
dobře a správně čiňte před Bohem 10
i před lidmi.
Proto je krásné, aby byl Bůh
oslavován v nás a ve všech
věcech. Amen.

Zde končí první list Klementův.

I. Volo autem cognoscatis,
fratres, quoniam sit in illis lo-
cis, ubi nos versamur, nostra
5 omniumque fratrum nostrorum
vivendi ratio in Christo; et si
ea vobis in timore Dei placuerit,
vos quoque eo modo vitam
vestram in Domino institute.
10 2. Nos igitur, Deo nos adiu-
vante, nosmet ita gerimus: cum
virginibus non habitamus nihil-
que nobis in communi est cum
ipsis; cum virginibus neque edi-
15 mus neque bibimus, et ubi dor-
mit virgo, ibi non dormimus nos.
Neque lavant pedes nostros mu-
lieres neque unguunt nos, et
omnino non dormimus ibi, ubi
20 somnum capit puella innupta
aut Deo sacrata; et ne pernoc-

I. Chci však, abyste věděli,
bratři, jaké má být naše a všech našich
bratří jednání v Kristu
v oněch místech, kde přebýváme; 5
a jestli by
vám to v bázni Boží vyhovovalo,
zbudujte váš život v Pánu
každým tímto způsobem.
2. My tedy, s Boží pomocí, 10
my se řídíme tímto: nežijeme
s pannami a nic s nimi nemáme
ve sdílení;
s pannami ani
nejíme ani nepijeme, a kde 15
spí panna, tam my nespíme.
Ani nohy nám ženy
nemyjí, ani nás nemažou olejem
a v žádném případě nespíme tam, kde
spí neprovdaná dívka 20
nebo Bohu zasvěcená; a ani bychom

tamus quidem ibidem, si haec
 sit sola [quamquam] in alio
 aliquo loco. 3. Si accidit, ut
 tempus alicubi nos opprimat,
 5 sive in agro sive in pago sive
 in oppido sive in vico aut ubi-
 cunque tandem simus, atque
 in eo loco inveniuntur fratres,
 tum introimus ad fratrem ali-
 10 quem et convocamus illuc fra-
 tres omnes et miscemus cum illis
 sermones confirmatorios et ex-
 hortativos; et qui disertus sunt
 inter nos, loquuntur illis sobria
 15 et severa et verba gravia et tre-
 menda et pudica in timore Dei,
 et ut secundum beneplacitum
 Dei agant quavis in re utque
 proficiant et progrediantur in
 20 bonis operibus et ut *nulla in re*
solliciti sint, sicut convenit et
 aequum est populo Dei.

II. Quod si contingit, ut, dum
 adhuc procul absumus a domi-
 25 bus aut a propinquis nostris,
 dies se inclinet et vespertinum
 tempus nos obruat cogantque
 nos fratres per *φιλαδελφίαν* et
φιλοξενίας causa ad manendum
 30 apud ipsos, ut vigilias cum
 ipsis agamus et ut audiant sanc-
 tum Dei verbum et faciant atque

nestrávilí noc tamtéž, jestliže
 je ona sama [i když] na jiném
 místě. 3. Jestliže se stane, že
 nás někde zdrží okolnosti,
 buď na venkově nebo v obci 5
 nebo ve městě nebo ve vsi nebo
 kdekoli jinde, kde se nakonec octneme a na
 tom místě se nacházejí bratři,
 vejdeme k některému bratru
 a svoláme tam všechny 10
 bratry a vyměníme si s nimi
 slova povzbuzení a
 nabádání; a ti z nás,
 kteří jsou obdařeni, hovoří k nim
 slova, která jsou závažná, podstatná, 15
 budící úctu a čistá v bázni Boží,
 aby jednali ve všem
 podle radosti Boží a aby se
 realizovali a vyvíjeli
 v dobrých skutcích a v *ničem* 20
nebyli starostliví tak, jak se sluší
 a je vhodné pro lid Boží.

II. Ale jestliže se stane, že
 jsme stále daleko od domova
 nebo od našich sousedů, 25
 den se nachyluje a večer
 nás zastihne a bratři nás
 přimějí z *filadelfian* a
 z *filoksenias*, abychom zůstali
 u nich a vykonali s nimi 30
 večerní modlitbu a aby slyšeli
 svaté slovo Boží a činili je

φιλαδελφία - bratrská láska
φιλοξενία - pohostinnost

alantur Domini verbis, ut eorum memores sint, et offerant nobis panem et aquam aut id, quod Deus praeparaverit, et nos, 5 morem illis gerentes, consen- tiamus pernoctare apud illos, tum, si est in eodem loco asceta quispiam, ad hunc introimus et apud hunc divertimus, 2. illeque 10 frater parare nobis debet, quae- cunque nobis necessaria sunt; atque ille nobis famulatur, ille pedes nobis lavat, ille unguento nos ungit, ille nobis lectum 15 sternit, ut in fiducia Dei som- num capiamus; omnia haec fra- ter ille asceta, qui est in eo loco, ubi divertimus, per se ipsum facere debet. 3. Ille quoque fra- 20 tribus ministrabit, sed et singuli fratres, qui in ipso eo loco sunt, una cum illo ministrabunt ea omnia, quae fratribus necessaria sunt. Apud nos autem tunc ibi 25 esse non potest femina quae- piam, sive adolescentula sit sive maritata; neque vetula neque sacrata Deo, neque ancilla chri- stiana neque ethnica; verum 30 solummodo viri cum viris esse possunt. 4. Quod si videmus requiri, ut stemus et oremus	a nasýtli se slovy Pána tak, aby jich byli dbalí a nabídli nám chléb a vodu nebo to, co Bůh připravil a my, abychom zachovali přízeň, svolíme 5 u nich přenocovat, jestliže je v tom místě asketa, vejdeme k němu a jemu se odevzdáme do péče, 2. a onen bratr nám musí připravit cokoli 10 je pro nás nezbytné; a bude nám sloužit, on nám umyje nohy, on nás pomáže olejem, on nám rozestele 15 postel, abychom spali v důvěře v Boha; toto všechno musí onen bratr asketa, který je v tom mís- tě, kde zůstaneme, činit sám ze sebe. 3. On bude sloužit každému z bratří, ale i všichni 20 bratři, kteří jsou v tom místě spolu s ním budou sloužit tím vším, co je pro bratry nezbytné. Ale nesmí tam být s námi žádná žena, 25 ani mladá dívka, ani vdaná žena; nebo starší nebo zasvěcená Bohu, nebo služka křesťanka nebo pohanka; ale mohou být pouze muži s 30 muži. 4. Když vidíme žádat, abychom zůstali a modlili se
--	---

propter mulieres et verba exhortationis et aedificationis loquamur, fratres convocamus omnesque sorores sanctas et virgines
5 atque omnes mulieres, quae ibi sunt, ut cum omni modestia et decore convenient ad delicias veritatis. Tum ex nobis disertiqui sumus sermonem facimus
10 et exhortamur illos verbis, quae Deus nobis indiderit. 5. Post haec preces fundimus et nobis damus osculum pacis, viri viris. Mulieres autem et virgines
15 nus suas vestimentis suis involvere debent; atque ibi etiam nos modeste et in omni verecundia, oculis in altum sublatis, verecunde et cum omni decentia dexteram manum vestimentis nostris
20 involvimus; et tunc accedere possunt [mulieres] et dare nobis osculum pacis in dexteram nostram vestimentis nostris involu-

za ženy a říkali slova povzbuzení a osvěty, svoláme všechny bratry a svaté sestry a panny
5 a také všechny ženy, které tam jsou, aby se sešli s veškerou skromností a ušlechtilostí k potěšení pravdy. Pak ti z nás, kteří jsme obdařeni, hovoříme
10 a povzbudíme je slovy, které nám vložil Bůh. 5. Po tomto se pomodlíme a dáme si pozdravení pokoje polibkem, muži mužům. Ženy a panny si musí
15 omotat své ruce do svých šatů; a my se zdrženlivostí a ve vší počestnosti s očima hledíce vzhůru, počestně a s veškerou zdvořilostí zabalíme pravou ruku do našeho
20 oděvu; a tehdy mohou přistoupit [ženy] a dát nám políbení pokoje na pravou ruku, která je zahalená v našem oděvu.

<p>tam. Post quae imus illuc, quo Deus nobis ire concesserit.</p> <p>III. Quod si incidimus in aliquem locum, ubi nullus sit 5 frater sacratus, sed omnes sint [matrimonio] coniuncti, omnes, qui ibi sunt, fratrem ad eos venientem suscipere debent et ministrare illi curamque de illo 10 habere in omnibus, studiose, cum propensa voluntate. 2. Igi- tur frater ille, ut oportet, mini- strandus est ab illis, sicuti con- venit; debet autem ille frater 15 iunctis, qui sunt in eo loco, dicere: Nos Deo sacri cum mulieribus neque manducamus neque bibimus, neque inserviunt nobis mulieres aut virgines, 20 nec lavant nobis pedes mulieres neque unguunt nos, nec sternunt nobis [lectum] mulieres, nec somnum capimus ibi, ubi dor- miunt mulieres, ut irreprehen- 25 sibles simus in omnibus, ut nemo offendatur aut scandali- zetur in nobis; et quando omnia haec agimus, <i>nemini sumus offendiculo</i>. Sicut homines ergo, 30 <i>qui cognoscimus timorem Do-</i></p>	<p>Potom jdeme tam, kam nám Bůh dovolí jít.</p> <p>III. Ale jestliže se octneme na nějakém místě, kde není žádný zasvěcený bratr, ale všichni jsou 5 ženatí, každý, kdo tam je, je povinnen přijmout bratra, který k němu přijde a posloužit mu a pečovat o něj 10 ve všem, svědomitě, 10 s ochotou. 2. Takže onen bratr, jak je patřičné, je od nich obsloužen, jak se sluší; a onen přidružený bratr, 15 musí všem, kteří jsou na tom místě 15 říct: My Bohu zasvěcení nejíme se ženami ani s nimi nepijeme, ani nás ženy ani panny neobsluhují, 20 ženy nám nemyjí nohy, 20 nemažou nás olejem, ani nám ženy nepřipravují postel, nespíme tam, kde spí ženy, abychom ve všem 25 byli bezúhoní, aby 25 námi nikdo nebyl uražen nebo pohoršen; proto konáme všechny tyto věci, <i>nikomu nejsme překážkou</i>. Tak jako lidé, 30 <i>znající bázeň Páně,</i> 30</p>
---	---

mini, hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus.

IV. Si vero accidit, ut incurramus aliquo, ubi nullus adsit
5 vir [christianus], sed omnes sint mulieres et puellae christianae illaeque compellant nos, ut ibidem pernoctemus, nos convocamus illas omnes in idoneum
10 aliquem locum et quaerimus ab illis, quid agant, et secundum ea, quae ab illis discimus, et prout eas animo affectas videmus, cum illis sermocinamur
15 decenter, sicut homines, qui Deum timent. 2. Et quando congregatae sunt omnes advenruntque et vidimus in pace illas esse, exhortativa ad illas verba
20 facimus in timore Dei et Scripturam illis legimus cum verecundia et cum verbis severis gravibusque pietatis, cum omni decore et mente severa. Ad aedificationem et confirmationem
25 ipsarum omnia facimus. Et ad eas quod attinet, quae [matrimonio] iunctae sunt, ita loquimur ad illas in Domino, sicut ipsis
30 consentaneum est. 3. Ubi vero inclinaverit se dies et advesperaverit, ad pernoctandum seligi-

přesvědčujeme lidi a Bohu jsme odkryti.

IV. Ale jestliže se stane, že přijdeme někam, kde není žádný [křesťanský] muž, ale všichni
5 křesťané jsou ženy a dívky a ony na nás naléhají, abychom tam přenocovali, svoláme je všechny na jedno
10 místo a ptáme se jich, co činí, a podle toho, co se od nich dovíme, a vidíme jaké je jejich
rozpoložení, tak s nimi hovoříme a učíme je, tak jako lidé, kteří se
15 bojí Boha. 2. A když jsou shomážděné a všechny přišly a vidíme, že jsou v pokoji, dodáváme jim slova povzbuzení v bázni Boží a
20 čteme jim Písmo s úctou a závažnými a důležitými slovy zbožnosti, s veškerou ušlechtilostí a vážnou myslí. To vše činíme pro jejich
25 povznesení a posilnění. A k těm, které jsou zavázány [manželstvím], k oněm hovoříme v Pánu, tak jak je jim samotným patřičné. 3. A když
30 se nachýlí den a nastává večer, vybereme k přenocování

mus matronam, quae et senili
aetate et morum gravitate omnes
antecellit. Cui dicimus, ut prae-
beat nobis privatum aliquem
5 locum, quo neque mulier aliqua
neque adolescentula ingredia-
tur. 4. Atque ipsa haec mulier
vetula afferre nobis debet lu-
cernam, et omnia, quae nobis
10 necessaria sunt, ipsa afferre
nobis debet. Ex caritate erga
fratres afferat, quidquid ad fra-
trum hospitum usum necessarium
est; vetula nempe, quae multis
15 consiliis diu fuerit probata, *si*
liberos educavit, si peregrinos
excepit, si sanctorum pedes lavit.
Atque ipsa haec, ubi tempus
advenerit somni [capiendi], dis-
20 cedere debet et domum suam
ire in pace.

V. Quod si incurramus aliquo,
ubi inveniamus mulierem chri-
stianam unam solam, nec quis-
25 quam alius [Christianus] ibi
adsit nisi sola haec, non sub-
sistimus in eo loco neque pre-
cationes ibi peragimus neque
Scripturas ibi legimus, sed *au-*
30 *fugimus inde veluti a conspectu*
serpentis aut sicut a conspectu
peccati. 2. Non autem [hoc
facimus ideo], quod christianam

ženu, která všechny
předčí vysokým věkem a
mravy. Té řekneme, aby nám
poskytla nějaké soukromé
místo, kam nevstoupí 5
žádná jiná žena ani mladá
dívka. 4. A sama tato stará
žena je povinna nám přinést
lampu a sama je povinna
nám přinést vše, co 10
potřebujeme. Z lásky
k bratřím přináší, cokoli
je nezbytné k užití cizím
bratřím; samozřejmě, že stařena, která byla
důkladnými pohovory dlouho ověřována: 15
jestli vychovala děti, zda přijala
poutníky, jestli umývala svatým nohy.
A ona sama, když nastane čas
ke spánku, je povinna odejít a odebrat
se v pokoji 20
do svého domu.

V. Ale když přijdeme někam,
kde nalezneme pouze jedinou
křesťanskou ženu a ne
žádnou jinou [křesťanku], než 25
pouze tuto jedinou, nezůstaneme
v tom místě, ani tam
nevykonáme modlitby, ani
nepřečteme Písmo, ale *utíkáme*
odamtud jako před pohledem 30
hada nebo jako před pohledem
hříchu. 2. Ne však [neděláme tak
proto], že bychom touto

hanc mulierem spernamus -
absit a nobis, ut tali animo af-
fecti simus erga fratres nostros
in Christo -, sed quia sola est,
5 ideo timemus, ne forte quis
verbis mendacibus contumelias
nobis imponat; corda enim homi-
num in malis posita sunt et
stabilita. 3. Et ne praebeamus
10 occasionem cupientibus appre-
hendere contra nos occasionem
ac male de nobis loqui nec cui-
piam simus offendiculo, ideo
praecidimus occasionem iis, qui
15 *cuperent* contra nos apprehen-
dere *occasionem*; ideo cavemus,
ut *nemini* simus offendiculo,
neque Iudaeis neque Gentilibus
neque ecclesiae Dei; nec quae-
20 *rimus id, quod nobis solis prod-*
est, sed quod multis proficuum
est, ut salvetur; neque enim
nos iuvat hoc, quod aliquis prop-
ter nos scandalum patiatur.
25 4. Caveamus igitur diligenter
omni tempore, ne fratres nostros
concutiamus et turbatam illis
propinemus conscientiam per
hoc, quod illis simus offendiculo.
30 *Nam si propter cibum frater*
noster contristatur aut offendi-
tur aut infirmatur aut scandali-

křesťanskou ženou opovrhovali -
ať je nám cizí, aby takto smýšleli
naši bratři
v Kristu - ale protože je sama,
5 proto se bojíme, aby nám snad někdo 5
nedosvědčil lživými slovy
nevhodné chování; neboť srdce lidí
jsou umístěna a usazena
ve zle. 3. Abychom neposkytovali
důvod těm, kteří touží získat 10
záminku proti nám
a tak o nás zle mluvili, bychom
nebyli komukoli kamenem úrazu, proto
nedáváme příležitost těm, kteří
touží proti nám získat 15
záminku; proto se vyhýbáme,
abychom nikomu nebyli kamenem úrazu,
ani židům ani pohanům
ani církvi Boží, bychom
nehledali to, co je prospěšné pouze 20
nám, ale co je prospěšné pro
všechny, aby byli spaseni; neboť nás
ani netěší to, že někdo musí
kvůli nám trpět pohoršení.
4. Proto se snažně vyhýbejme 25
každé době, bychom nepobuřovali
naše bratry a nedráždili jejich
svědomí skrze
to, že bychom jim byli kamenem úrazu.
Neboť, jestliže je náš bratr 30
zarmoucen kvůli jídlu nebo je uražen, nebo
oslaben, nebo pohoršen,

zatur, iam non secundum amo-
 rem Dei ambulamus. Propter
 cibum tuum tu eum perdis, pro
 quo Christus mortuus est. Dum
 5 sic peccatis in fratres vestros
 et conscientias eorum infirmas
 percutitis, in Christum ipsum
 peccatis. Si propter escam
 scandalizatur frater meus, dica-
 10 mus nos Christi fideles, non man-
 ducabimus carnem in aeternum,
 ne fratrem nostrum scandali-
 zemus. 5. Ita namque sese
 gerit, quicumque veraciter Deum
 15 amat, quicumque veraciter cru-
 cem suam portat et Christum
 induit ac proximum suum dili-
 git; qui cavet, ne cuiquam sit
 offensivus, ne quis eius causa
 20 scandalizetur et moriatur, prop-
 terea quod assiduus sit cum ado-
 lescentulis et apud illas commo-
 retur, id quod fas non est, in
 destructionem eorum, qui hoc
 25 vident et audiunt. 6. Mala
 istiusmodi agendi ratio scanda-
 losa est et periculosa et morti-
 fera, id quod Christianos non
 decet. *Beatus autem ille, qui*
 30 *castitatis [servandae] causa cau-*
tus est et pavidus omni in re.

již nekrácíme spolu s láskou
 Boží. Kvůli tvému jídlu
 ničíš toho, pro
 koho Kristus zemřel. Dokud
 5 proto hřešíte vůči vašim bratřím
 a ubijíte jejich slabé
 svědomí, hřešíte vůči samotnému
 Kristu. Jestliže je můj bratr
 pohoršen kvůli jídlu, ať
 říkáme my věřící v Krista, nikdy
 10 nebudeme jíst maso,
 abychom nepohoršovali našeho
 bratra. 5. Neboť tak se řídí ten,
 kdo opravdově miluje
 Boha, kdokoli skutečně nese
 15 svůj kříž a obleče Krista
 a miluje svého
 bližního; kdo si dává pozor, aby někomu
 nebyl kamenem úrazu, aby nebyl někdo
 jeho působením pohoršen a nezemřel,
 20 kvůli tomu, že by byl neustále
 s dívkami a zůstával by
 s nimi, což není správné, to by vedlo
 do záhuby ty, kteří to
 25 vidí a slyší. 6. Zlo,
 které je konané takovým způsobem,
 je pohoršující, nebezpečné
 a smrtelné a nesluší se na
 křesťany. *Požehnaný je však onen, který*
je z důvodu [zachování] čistoty
 30 *ve všem opatrný a bázlivý.*

VI. Si vero contingat, ut
eamus in locum, ubi non sint
Christiani, et necessarium nobis
sit ibidem per aliquot dies con-
5 sistere, *sapientes simus sicut*
serpentes et simplices sicut
columbae; et ne simus quasi
insipientes, sed ut sapientes in
omni disciplina pietatis, ut Deus
10 per Dominum nostrum Iesum
Christum omni in re glorificetur
per vitae nostrae rationem ca-
stam sanctamque. 2. *Sive man-*
ducamus, sive bibimus, sive
15 *aliud quid facimus, ad Dei*
gloriam faciamus. Omnes, qui
vident nos, semen benedictum
sanctumque nos esse et filios Dei
vivi agnoscant in omni re, in
20 *omni sermone nostro, in pudore,*
in castitate, in humilitate,
quippe qui neque Gentiles in ulla
re imitemur neque ut fideles
similes simus filiis hominum, sed
25 *quavis in re ab impiis alieni.*
3. *Nec proicimus sanctum cani-*
bus nec margaritas ante porcos,
sed Dei laudes celebramus cum
omnimoda disciplina et cum

VI. Jestliže se ale přihodí, že
bychom přišli do místa, kde nejsou
křesťané, a bylo by pro nás nezbytné,
abychom tam několik dní zůstali,
buďme obezřetní jako 5
hadi a prostí jako
holubice; abychom nebyli jako
nemoudří, ale jako moudří ve
vší zbožné kázni, aby byl Bůh
skrze Ježíše Krista Pána 10
našeho ve všem oslavován
skrze náš čistý a svatý
způsob života. 2. *Ať už*
jíme, či pijeme nebo 15
děláme cokoli jiného, konejme
tak ke slávě Boží. Všichni, kteří
nás uvidí, poznají, že my jsme
požehnané a svaté potomstvo a synové
živého Boha v každé věci, ve všech
20 *našich slovech, v mravnosti,* 20
v čistotě, v poníženosti,
nenapodobujeme v ničem
pohany ani nejsme jako věřící
podobní synům člověka, ale
držíme se dál od všeho hříšného. 25
3. *Neházíme svaté psům*
ani perly sviním,
ale velebíme Boha chválami
s veškerou kázní,

omni prudentia et cum omni
 timore Dei atque animi inten-
 tione. Cultum sacrum non exer-
 cemus ibi, ubi inebriantur Gen-
 5 tiles et verbis impuris in con-
 viviiis suis blasphemant in impie-
 tate sua. Propterea non psalli-
 mus Gentilibus neque Scripturas
 illis praelegimus, ut ne tibici-
 10 nibus aut cantoribus aut hariolis
 similes simus, sicut multi, qui
 ita agunt et haec faciunt, ut
 buccella panis saturent sese, et
 propter modicum vini eunt et
 15 *cantant cantica Domini in terra*
aliena Gentilium ac faciunt,
 quod non licet. 4. Vos non ita
 facietis, fratres; obsecramus vos,
 fratres, haec ne agantur apud
 20 vos, sed deponite illos, qui sic
 gerere sese volunt turpiter et
 abiecte. Haec non ita fieri oportet,
 fratres. Obsecramus autem
 vos, o iustitiae nostrae fratres,
 25 ut haec ita apud vos fiant
 quemadmodum apud nos, in
 exemplum scilicet tam eorum,
 qui crediderunt, quam et illorum,
 qui deinceps credituri sunt. 5. Ex

rozvážností a
 bázní Boží a zaměřením
 mysli. Svatý kult nevykoná-
 váme tam, kde se opíjejí
 5 pohané a nečistými slovy
 se rouhají ve své hříšnosti
 na svých hostinách. Proto pohanům
 nezpíváme žalmy a nepředčítáme
 jim Písmo, abychom se nepodobali
 hráčům na flétnu nebo zpěvákům nebo 10
 věštcům, tak jako mnozí, kteří
 tak konají a toto činí, aby se
 nasytili soustem chleba a
 kvůli troše vína chodí a
zpívají písně Pána v cizí 15
zemi pohanů a činí,
 co není dovolené. 4. Vy tak nebudete
 činit, bratři; prosíme vás,
 bratři, aby se tyto věci neděly mezi
 20 vámi, ale propusťte ty, kteří
 se chtějí nechat řídit nemravně a
 ostudně. Nesluší se, bratři, činit
 tyto věci. Ale my vás
 prosíme, o bratři naší spravedlnosti,
 aby se tyto věci konaly u vás 25
 tak jako u nás, jako
 příklad těm,
 kteří uvěřili, tak i oněm,
 kteří budou později věřit. 5.

Christi grege simus [ornati]
omnimoda iustitia moribusque
sanctissimis integerrimis, con-
versantes in rectitudine et sanc-
5 titate, ut decet fideles, et sec-
tantes ea, quae laudabilia sunt
et quae pudica et sancta et quae
gloriosa et honorifica; et quae-
cunque usui sunt, haec insti-
10 tute. Vos enim estis *gaudium*
nostrum et corona nostra et
spes nostra et vita nostra, *si*
statis in Domino. Fideles rec-
tique veraciter sitis quavis in
15 re in Domino. Ita fiat.

VII. Consideremus nunc, fra-
tres, et videamus, quomodo
gesserint sese omnes patres iusti
toto tempore incolatis vitae
20 suae; investigemus atque in-
quiramus inde a lege usque ad
novum testamentum. 2. Pulcrum
quoque est atque utile, ut scia-
mus, quam multi viri et quinam
25 perierint per mulieres, item
quam multae feminae et quae-
nam perierint per viros, ex as-
siduitate, qua assidui erant apud
invicem. 3. Porro etiam hoc

Bud'me z Kristova shromáždění [obdarova-
ní] vši spravedlností a mravností,
nejsvětější neposkvrněností, vedeni
v čestnosti a svatosti,
jak se sluší na věřící a ty, kteří 5
následují *ty věci, které jsou chvályhodné,*
čisté, svaté,
slavné, vznešené a které
jsou prospěšné a
ustanovené. Neboť vy jste *naše* 10
radost a koruna,
naše naděje a náš život,
jestliže stojíte v Pánu. Ať jste
opravdu věřící a přímí v čemkoli
v Pánu. Tak jest! 15

VII. Nyní uvažujme, bratři,
a podívejme se jakým způsobem
si vedli všichni spravedliví otcové
po celou dobu pobývání svého
života; hledejme a 20
pátrejme proto ze zákona až
k novému zákonu. 2. Pěkné
a také užitečné je, abychom
věděli, že bylo mnoho mužů, kteří
zahynuli kvůli ženám, podobně 25
pak bylo mnoho žen, které
zahynuly kvůli mužům, z neustálého
pobývání u sebe
navzájem. 3. Dále také

indicabo, scilicet quam multi
et quinam viri cum viris com-
morati sint toto vitae suae tem-
pore et ad finem usque una per-
5 manserint in operationibus ca-
stis, immaculati.

VIII. Atque hoc ita esse
manifestum notumque est. Ad
Ioseph quod attinet fidelem,
10 prudentem, sapientem, iustum,
usquequaque timoratum, nonne
casti sanctique illius pulcritu-
dinem mulier libidinose concu-
pivit? Cumque ille libidinosam
15 eius voluntatem perficere recu-
saret, haec falso testimonio
virum iustum illum in summam
afflictionem et miseriam pro-
iecit, immo et in vitae discri-
20 men. Deus autem eripuit eum
ex omnibus malis, quae per infe-
licem illam mulierem illi super-
venerant. 2. Videtis, fratres,
quantas aerumnas iusto huic viro
25 attulerit continuus aspectus cor-
poris Aegyptiacae. Itaque ne
assidui simus cum mulieribus

ukážu to, že bylo mnoho mužů,
kteří žili s muži
celý svůj život
a vydrželi bez poskvrny
pořád spolu ve skutcích
5 čistoty.

VIII. A toto je
prokázané a známé.
Josef, který setrval ve víře,
rozumnosti, moudrosti, spravedlnosti
10 a neustále v bázni Boží. Nezatoužila
snad chtivě žena
po kráse tohoto čistého a svatého
muže? A když odmítl
15 naplnit její touhu
a vůli, falešným svědectví
uvrhla onoho spravedlivého muže
do velké bolesti a
utrpení, dokonce až na hranu
20 života a smrti. Bůh ho však
ze všeho zlého, co se mu
přihodilo díky oné ubohé ženě,
zachránil. 2. Vidíte, bratři,
kolik potíží přinesl tomuto spravedlivému
muži neustálý pohled na tělo
25 Egypt'anky. A tak
nepřebývejte s ženami

aut cum adolescentulis. Hoc enim nequaquam prodestillis, qui *lumbos suos volunt succingere veraciter*. Sorores diligamus
5 oportet in omni castitate et pudicitia et cum omni mentis continentia, in timore Dei, non assiduo cum illis commorantes nec
10 quovis momento ad illas ingre-

IX. Nonne audivisti de Samson Naziraeo, *quocum erat spiritus Dei*, de viro illo robusto? Atqui virum illum, qui
15 Naziraeus erat et Deo sacratus, fortis atque robustus, hunc mulier perdidit infelici suo corpore et prava libidine. Tune forte

ani s dívkami. Neboť to vůbec není prospěšné těm, kteří *svá bedra chtějí opásat pravdou*. Sluší se, abychom milovali sestry ve vši počestnosti 5 a zdrženlivosti a s veškerou zdrženlivostí myslí, v bázni Boží, nepřebývat s nimi ani k nim nevstupovat v jakýkoli okamžik. 10

IX. Neslyšeli jste o Samsonovi Naziraeo, se *kterým byl duch Boží*, o onom silném muži? Ale onoho muže, kterým byl Nazireus a zasvěcený Bohu, 15 silný a nezlomný, toho zničila žena svým ubohým tělem a falešnou touhou. Jsi snad tak

talis es, qualis erat ille? Nosce
 te ipsum et nosce modum tuum.
Mulier maritata animas pre-
tiosas praedatur. 2. Quapro-
 5 *pter nemini prorsus permittimus,*
 ut commoretur apud maritatum,
 multo minus, ut quis cum sa-
 crata Deo virgine cohabitaret aut
 dormiat, ubi dormit illa, aut
 10 *assiduus sit cum illa. Hoc enim*
 aversandum et detestandum est
 ab iis, qui deum timent.
 X. Nonne erudit te id, quod
 accidit *David*, quem Deus *inve-*
 15 *nerat virum secundum cor suum,*
 hominem fidelem, perfectum,
 sanctum, firmum? Pulcritudinem
 inspectavit hic mulieris cuius-
 piam, *Bethsabae dico, cum vide-*
 20 *ret eam mundantem sese et la-*
 vantem nudam. Vidit hanc mu-
 lierem vir sanctus, et reapse
 captus est per voluptatem [hau-
 stam] ex eius conspectu. 2. Ani-
 25 *madvertite nunc, quanta mala*
 fecerit illius mulieris causa: et
 peccavit iustus ille vir [cum
Bethsaba] et mandatum dedit,
 ut maritus illius interficeretur
 30 *in praelio. Vidistis, quot dolos*
 malos struxerit et adhibuerit;

silný jako byl on? Zná-
 tě a znám tvé hranice.
Vdaná žena loví
drahocenou duši. 2. Proto
 vůbec nikomu nedovolujeme, 5
 aby pobýval u vdaných žen,
 a mnohém méně, aby někdo žil
 s panou zasvěcenou Bohu nebo
 spal, kde spí ona nebo
 s ní neustále byl. Neboť toto 10
 je odmítáno a nenáviděno
 těmi, kteří se bojí Boha.
 X. Nepoučí tě tady to, co
 se přihodilo *Davidovi*, kterého Bůh
nalezl muže podle svého srdce, 15
 člověka věřícího, dokonalého,
 svatého, silného? Ten
 zpozoroval krásu nějaké ženy,
 myslím *Bat-šeby*, když
 ji uviděl umívat se a koupat se 20
 nahou. Muž svatý
 uviděl tuto ženu a byl
 pohlčen potěšením
 pohledem na ni. 2. Všimněte si,
 kolik špatností 25
 učinil kvůli ženě:
 onen spravedlivý muž hřešil
 [s *Bet-šebou*] a dal příkaz,
 aby byl její manžel zabit
 v boji. Viděli jste, kolik zlých 30
 úskoků vykonal a způsobil;

<p>et cupidine istius mulieris homicidium patravit David, qui <i>unctus Domini</i> vocatus est. 3. Admonitus esto, o homo. Nam</p> <p>5 si tales tantique viri per mulieres perierunt, quaenam tandem tua virtus est aut quisnam tu inter sanctos, ut cum mulieribus aut cum adolescentulis</p> <p>10 converseris diu noctuque, cum multa ioculatione, absque timore Dei? 4. Non ita, fratres, non ita agamus secundum lapsum illorum, verum memores simus</p> <p>15 effati illius de muliere, quo dictum est: <i>Manus eius laqueos tendunt et cor eius retia pandit; iustus evadet ab illa, improbus autem in manus eius</i></p> <p>20 <i>cadet.</i> Itaque nos sancti devitemus cohabitare cum feminis Deo sacratis. Neque enim decora est huiusmodi agendi ratio nec convenit servis Dei.</p> <p>25 XI. Nonne legisti de Amnon et Thamar, liberis David? Amnon iste sororem suam appetebat eamque oppressit nec eidem pepercit, propterea quod turpi</p> <p>30 libidine eam concupivisset. Et improbus scelestusque evasit ob assiduam eius cum illa con-</p>	<p>z touhy po té ženě spáchal David, který byl nazván <i>pomazaný Páně</i>, vraždu. 3. Budiž poučen, člověče! Neboť, jestliže takoví a tak velcí mužové</p> <p>5 byli zničeni kvůli ženám, jaká pak je potom tvá síla nebo jaký pak jsi mezi svatými, když přebýváš ve dne v noci s ženami a dívkami v milostných</p> <p>10 hříčkách bez bázně Boží? 4. Ne tak, bratři, nečiňme tak jako oni padlí, buďme opravdu paměťivi onoho vyjádření o ženách, které</p> <p>15 bylo řečeno: <i>Její ruce natahují smyčky a její srdce splétá síť; spravedlivý jí unikne hříšník však padne do jejích rukou.</i> Proto se mi svatí</p> <p>20 vyhýbáme soužití s ženami zasvěcenými Bohu. Neboť takovéto počínání není přiměřené ani se nehodí služebníkům Božím.</p> <p>XI. Zda jste nečetli o Amnónovi</p> <p>25 a Támaře, dětech Davidových? Tenhle Amnón toužil po své sestře a ponížil ji a neušetřil ji, protože po ní toužil</p> <p>30 hanebnou touhou. Hříšný a hanebný uprchl kvůli svému stálému styku</p>
---	--

versationem, quae non erat in timore Dei; et *foedam rem operatus est in Israel*. 2. Quapropter non convenit nobis nec
5 decet nos conversari cum sororibus inter risus et petulantiam, sed cum omni verecundia ac castitate et in timore Dei.

XII. Nonne legisti de rebus
10 gestis Salomon, filii David, cui Deus dederat *sapientiam et scientiam et amplitudinem animi et divitias et gloriam* maiora quam [ulli alii ex] omnibus ho-
15 minibus? Atqui etiam ipse ille per mulieres periit et a Domino recessit.

XIII. Nonne legisti et nosti de senioribus illis in diebus
20 Susannae, qui propterea, quod assidui erant cum mulieribus et alienam inspectabant pulcritudinem, in barathrum ceciderunt concupiscentiae, nec potuerunt
25 in casta mente retinere sese, verum superati sunt a pravo suo animo, et adorti sunt beatam Susannam, ut eam vitarent? Illa autem minime obtemperavit
30 turpi istorum libidini, sed Deum invocavit, et eripuit eam Deus

s ní, který nebyl v bázni Boží; *byla učiněna nečistá věc v Izraeli*. 2. Proto se pro nás nehodí ani nesluší, abychom se stýkali 5 se sestrami ve veselí a svévolnosti, ale se vší cudností, čistotou a v bázni Boží.

XII. Zda jste nečetli o dějinách Šalamouna, syna Davidova, kterému 10 Bůh daroval *moudrost vědění a velikost duše a bohatství a slávu* větší než [někomu jinému ze] všech lidí? A přece on sám 15 se zničil kvůli ženám a vzdálil se Pánu.

XIII. Zda jste nečetli a nevíte o oněch starších mužích za dnů Zuzany, kteří protože 20 byli stále s ženami a pozorovali krásu ženy, která patřila jinému, padli do pasti touhy, a nebyli schopni setrvat v čisté mysli, skutečně 25 byli přemoženi svou zvrácenou duší a napadli požehnanou Zuzanu, aby ji znásilnili? Ona se však nepodřídila jejich hnusné touze, ale volala 30 Boha a Bůh ji zachránil

<p>de manibus iniquorum senum istorum. 2. Nonne igitur com- moveri nos oportet et timere ob hoc, quod senes illi, iudices 5 et seniores populi Dei, honore suo exciderint propter mulierem? Scilicet recordati non sunt illius, quod dictum est: <i>Alienam pulcri- tudinem ne inspectes</i>; aut illius: 10 <i>Pulcritudo mulieris multos per- didit</i>; aut huius: <i>Cum muliere maritata ne sedeas</i>; aut rursus illius, quod dixit: <i>Num est aliquis, qui ignem ponat in</i> 15 <i>sinum suum et vestimenta sua non comburat</i>? aut huius: <i>Num incedat aliquis super ignem, quin pedes eius adurantur</i>? Sic nemo, qui ad maritatum ingre- 20 ditur, culpa vacabit nemoque evadet, qui ad illam appropin- quat. 3. Et rursus dixit: <i>Pulcri- tudinem mulieris noli concu- piscere, ut ne captivet te pal-</i> 25 <i>pebris suis</i>; et alibi: <i>Adoles- centulam ne inspectes, ut ne pereas illius desiderio</i>; et: <i>Cum muliere, quae pulcre canit, noli esse assiduus</i>; et: <i>Qui stare</i> 30 <i>sese existimat, videat, ne cadat.</i></p>	<p>z rukou těch hříšných starších mužů. 2. Zda-li se tedy nesluší, abychom se třásli a báli toho, pro co oni starší mužové, soudci a starší lidu Božího, ztratili 5 svou čest kvůli ženě? Totiž nepamatovali si to, co bylo řečeno: <i>Aby ses nedíval na krásnou ženu, která ti nepatří</i>; nebo ono: <i>Krása žen mnohé 10 zničila</i>; nebo toto: <i>Abys neusedal s provdanou ženou</i>; nebo opět ono, co bylo řečeno: <i>Je snad někdo, kdo si svrhne oheň na svůj klín a nespálí si 15 šaty</i>? nebo toto: <i>Což někdo chodí nad ohněm, aniž by si popálil nohy</i>? Tak nikdo, kdo vstupuje k provdané ženě, nebude bez viny a 20 neunikne nikdo, kdo se k ní přiblíží. 3. A zase bylo řečeno: <i>Nechtěj toužit po kráse ženy, aby tě nelapila svými víčky</i>; a jinde: <i>Aby ses 25 nedíval na mladé dívky, abys nezahynul touhou po ní</i>; a: <i>Se ženou, která krásně zpívá, nechtěj být stále</i>; a: <i>Kdo si myslí, že stojí, ať hledí, aby nepadl. 30</i></p>
--	---

XIV. Sed iam videte, quid [S. Scripturae] itidem dixerint de prophetis, viris illis sanctissimis, et de apostolis Domini.

XIV. Ale nyní se podívejte, co [Písmo Sv.] podobně říká o prorocích, oněch svatých mužích, a apoštolech Pána.

8. 10 Sír 9,8.9 - 11 Sír 9,12 - 13 Př 6,27 - 16 Př 6,28.29 - 22 Př 6,25 - 25 Sír 9,5 - 27 Sír 9,4 - 29 1 K 10,12.

Videamus, an eorum aliquis assiduus fuerit cum adolescentulis aut cum iunioribus maritatis aut cum talibus viduis, quas recusat divinus apostolus. Consideremus in timore Dei sanctorum illorum hominum vitae rationem. 2. Ecce de Moyse et 5 Aaron scriptum invenimus, quod agerent et viverent cum viris, qui talem, qualem ipsi, vitae rationem sequerentur. Atque ita quoque Iosue, filius Nun. Mulier aliqua cum ipsis non erat, verum soli, viri cum viris, sancte ministerium suum coram Deo obibant. 3. Neque hoc solum, sed et populum edo- 10 cuerunt, ut, quotiescunque castra moverentur, unaquaeque tribus seorsum proficisceretur et mulieres seorsum cum mulieribus, utque hae incederent in extremo exercitu, viri autem [cum viris] seorsum secundum tribus suas. Et secundum mandatum Dei ad hunc modum proficiscebantur tamquam populus 15 sapiens, ne quid turbationis fieret propter mulieres, quando castra movebantur. Pulcre ordinateque dispositi iter faciebant, sine scandalo. 4. Ecce, verbis meis testimonium reddit Scriptura Sacra: Postquam transierunt Israëlitae mare Suph, *cantant Moyses et Israëlitae laudes Domini et dixerunt: Laude-* 20 *mus Dominum, quia magnopere est laudandus.* Et posteaquam Moyses cantare desiit, tunc Maria, *soror Moysis et Aaron, tympanum sumpsit in manus suas, egressaeque sunt mulieres omnes post eam,* et cum illa decantarunt, mulieres cum mulieribus seorsum, aequae ac viri cum viris seorsum. 5. Rursus 25 Elisaem quoque et Giezi et filios prophetarum pariter sic invenimus habitasse in timore Dei nec habuisse feminas cohabitatrices. Micham omnesque prophetas pariter sic invenimus habitasse in timore Dei.

XV. Et ut ne longius producamus sermonem nostrum, quid 30 dicamus de Domino nostro Iesu Christo? Ipse Dominus cum

Podívejme se, zda někdo z nich byl stále s dívkami
nebo mladými provdanými ženami nebo s takovými vdovami, které
božský apoštol odmítá. Uvažme v bázni Boží způsob života
oněch svatých lidí. 2. Hle, nalézáme, co je psáno

5 o Mojžíšovi a Áronovi, že jednali a žili s
muži, kteří vedli takový způsob života, jako oni sami. A tak
podobně Jozue, syn Núnův. Žádná žena s nimi
nebyla, skutečně pouze, muži s muži, zastávali svou svatou
službu před Bohem. 3. A ne pouze to, ale vyučovali

10 i lid, aby kdykoli by se byli stěhovali tábory, aby každý
kmen odešel odděleně a ženy odděleně s ženami,
aby kráčely vně shromáždění, muži však
[s muži] odděleně podle svého kmene. A podle
příkazu Božího se vydali tímto způsobem jako moudrý

15 lid, aby nebyly zmatky kvůli ženám, když se
stěhovaly tábory. Krásně a uspořádaně učinili pochod
bez překážky. 4. Hle mým slovům prokazuje svědectví Písmo
Svaté: Poté, co Izraelité přešli Rudé moře, *zazpívali*
Mojžíš a Izraelité chvály Pánu a říkali: Chvalme

20 *Pána, který je nejvíce vznešený. A potom, co*
Mojžíš přestal zpívat, potom Mirjam, *sestra Mojžíšova a Áronova*
vzala bubínek do svých rukou a všechny ženy šly
za ní a zpívaly s ní, ženy odděleně
s ženami a stejně i muži odděleně s muži. 5. A dále

25 nacházíme společně žít Elizea a Giezi a syny proroků
v bázni Boží aniž by s nimi přebývaly nějaké
ženy. Tak také nacházíme Micham a všechny proroky,
že žili dohromady v bázni Boží.

XV. Nerozvedli bychom naši řeč dále, kdybychom

30 nehovořili o našem Pánu Ježíši Kristu? Sám Pán

duodecim apostolis suis fuit assiduus, postquam in mundum prod-
iit. Neque solummodo hoc [fecit], sed et cum emitteret eos,
binos simul misit illos, viros cum viris; mulieres autem non
fuere missae cum illis; et neque in via neque domi cum mu-
5 lieribus aut cum adolescentulis commorabantur; atque ita Deo
usquequaque placuerunt. 2. Ipse Dominus Iesus Christus cum
loqueretur cum illa Samaritana seorsum ad puteum, *discipuli
eius advenerunt* inveneruntque illum cum illa colloquentem, *et
mirati sunt, quod cum muliere esset et loqueretur Iesus*. Nonne
10 ipse est regula illa non abolenda et exemplar omni humano
generi? 3. Neque hoc solum est, sed et cum surrexisset Domi-
nus noster a mortuis venissetque Maria ad sepulcrum, statim
illa cecidit ad pedes Domini eumque adoravit volebatque ap-
prehendere illum. Ipse autem dixit illi: *Noli me attingere;*
15 *nondum enim adscendi ad Patrem meum*. Nonne mirabile est
de Domino, quod Mariae, feminae piissimae, non permiserit at-
tingere pedes eius? 4. Tu autem habitas cum mulieribus, a
mulieribus et ab adolescentulis ministraris, et dormis, ubi dor-
miunt illae et lavant tibi pedes et unguunt te mulieres. Vae
20 indecenti huic consilio! Vae incauto consilio! Vae audaciae illi
et impiae stultitiae! Tu te ipse non diiudicas? Tu te ipse non
examinas? Tu te ipse ignoras et modum [virium tuarum]?
5. Haec fida sunt, haec vera et recta, hi limites, quos non

byl stále se svými dvanácti apoštolů, když přišel do světa. A [nečinil] ne pouze toto, ale i když je vyslal, *poslal je dva a dva*, muže s muži; ale ženy s nimi poslány nebyly; a ani na cestě nebo v domě

5 nezástávali společně s ženami nebo dívkami; tak aby se zcela líbili Bohu. 2. Sám Pán Ježíš Kristus, když hovořil sám s onou Samařankou u studny, *jeho učedníci přišli a našli ho, jak s ní hovoří, a divili se, že Ježíš je se ženou a hovoří s ní*. Není

10 snad on sám ono nařízení, které nelze zničit a vzor celého lidského pokolení? 3. A ne pouze toto, ale když náš Pán vstal z mrtvých a Maria přišla k hrobu, okamžitě padla Pánu k nohám a klaněla se mu a chtěla ho uchopit. On jí však řekl: *Raději se mne nechtěj dotknout;*

15 *ještě jsem totiž nevystoupil ke svému Otci*. Není snad pozoruhodné od Pána, že Marii, zbožné ženě, nedovolil dotknout se jeho nohou? 4. Ty však přebýváš s ženami, jsi obsluhován ženami a dívkami a spíš, kde spí ony, a ženy ti myjí nohy a mažou tě olejem. Běda

20 tomuto nepatřičnému úmyslu. Běda tomuto neopatrnému rozhodnutí! Běda oné opovážlivé a bezbožné pošetilosti! Neposoudíš sám sebe? Nezkoumáš sám sebe? Neznáš sám sebe a velikost [tvé síly]?

5. Tyto věci jsou důvěryhodné, pravdivé a správné a tyto věci jsou cesty, které

mutant, qui recte in Domino conversatur. Multae quidem
sanctae mulieres sanctis ministrarunt de bonis suis, veluti Su-
lamita illa ministravit Elisaeo; sed haec cum eo non habitabat,
verum habitabat propheta seorsum in domo. Et cum mortuus
5 esset istius filius, haec volebat proicere sese ad pedes prophe-
tae, verum non permisit illi [hoc facere] servus eius, sed pro-
hibuit eam. Dixit autem Elisaeus servo suo: *Sine illam, nam
anima eius amaritudine affecta est.* Ex his igitur intellegere
debemus illorum [sanctorum virorum] vivendi rationem. 6. Iesu
10 Christo Domino nostro mulieres *de bonis suis ministrabant*, sed
non habitabant cum illo. Apostolis quoque et Paulo mulieres
ministrasse invenimus, sed hi cum illis non habitabant, verum
pudice et caste immaculate coram Deo conversati sunt *cur-
sumque suum consummarunt* et acceperunt *coronam* suam a
15 Domino Deo omnipotenti.

XVI. Quae cum ita sint, petimus a vobis, o fratres nostri
in Domino, ut haec observentur apud vos sicuti apud nos, ut-
que *eadem sentiamus*, quo unum simus nos in vobis, et unum
sitis vos in nobis, atque omni in re simus omnes *anima una*
20 *et cor unum* in Domino. 2. Audit nos, quicumque novit Do-
minum; sed quicumque *ex Deo non est, non audit nos.* Is,
qui veraciter vult servare castitatem, audit nos; et virgo, quae
veraciter vult servare virginitatem, audit nos; sed ea, quae non
veraciter servat virginitatem, non audit nos.

25 3. Quod superest, valete in Domino et *gaudete in Domino*
omnes sancti. *Pax et gaudium sit vobiscum a Deo Patre per*
Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Explicit epistula secunda Clementis discipuli Petri.

Preces eius nos adiuvent. Amen.

se nemění, a které jsou právem v Pánu. Samozřejmě sloužilo mnoho svatých žen svatým mužům ze svých prostředků tak, jako sloužila ona Šúnemanka Elišovi: ale ta s ním nebydlela, ale prorok bydlel odděleně v domě. A když zemřel

5 její syn, chtěla se vrhnout k prorokovým nohám, ale jeho služebník jí to nedovolil, ale zakázal jí to. Avšak Eliša řekl svému služebníkovi: *Dovol jí to, neboť její duše je naplněna hořkostí. Z těchto věcí jsme tedy* povinni rozumět způsobu života oněch [svatých mužů]. 6. Ježíšovi

10 Kristu, našemu Pánu, *sloužily ženy ze svých prostředků*, ale nebydlely s ním. Nacházíme, že ženy sloužily také apoštolům a Pavlovi, ale ti s nimi nežili, ale obraceli čisté a svaté srdce bez poskvrny Bohu a dokončili svůj *běh* a přijali svou *korunu*

15 *od Pána* Boha všemohoucího.

XVI. Proto vás žádáme, naši bratři

v Pánu, aby byly tyto věci vámi zachovávané tak, jako námi, abychom byli téhož smýšlení, abychom byli jedno ve vás a vy abyste byli jedno v nás a abychom byli všichni ve všem *jedna mysl*

20 *a jedno srdce* v Pánu. 2. Slyší nás, dokoli zná Pána; ale kdo *není z Boha, neslyší nás*. Jestliže, někdo opravdu chce zachovávat zdrženlivost, slyší nás; a panna, která chce opravdu zachovávat panenství, nás slyší; ale ta, která ve skutečnosti nezachovává panenství, nás neslyší.

25 3. Nakonec buďte zdraví v Pánu a *radujte se v Pánu* všichni svatí. Pokoj a radost ať je *s vámi od Boha Otce* skrze *Ježíše Krista Pána našeho*. Amen

Zde končí druhý list Klementův žáka Petrova. Jeho modlitby ať nám pomáhají. Amen.

4. Pohled na zasvěcené panny a panice v 1. a 2. stol. n. l.

Jisté formy zdrženlivého a přísného života nacházíme snad ve všech kulturách a dalo by se říci, že touha lidí po asketickém životě je stará asi jako lidstvo samo. My se teď podíváme pouze na období 1. a 2. stol. n. l. a to jenom do oblasti tehdejšího helénského světa a zaměříme se pouze na skupinu židů, pohanů žijících v Římské říši a křesťanů.

4.1 Zdrženlivost v židovském světě

Jak již bylo uvedeno výše, zasvěcený život nebyl žádnou novinkou, se kterou by přišlo křesťanství a rodící se církev. S formami asketického života, ke kterému patřilo mimo jiné i sexuální odříkání, se setkáváme i ve Starém zákoně nebo v pohanském prostředí. V listech *Ad virgines* jsou uvedeni jako příklady ze Starého zákona Eliáš a Elizeus (I,4,5). Na základě božího vnuknutí se panenskému životu oddal i prorok Jeremiáš (Jr 16,1n). V době Starého zákona nebyly neobvyklé ani praktiky dočasného odříkání, to se týkalo především kněží před službou v chrámu, „důvodem byla i období svaté války, důležité a rozhodující události, vyžadující kající postoj lidu.“¹ Z židovského prostředí se nám díky svědectví Iosepha Flaviana² a nálezů z Kumránu³ dochovaly četné důkazy o existenci jistě nezanedbatelné složky židovské společnosti, a to přísně asketické skupiny Esénů. Ti kromě velmi střídmého a odříkavého způsobu života zaujímal i negativní postoj vůči manželství.

¹ VENTURA, Václav. *Spiritualita křesťanského mnišství I: Od prapočátků po svatého Jana Zlatoústého*. Praha: Benediktinské arcidiecézní ústředí svatého Vojtěcha a svaté Markéty v Břevnově, 2006. S. 18. ISBN 80-86882-03-9.

² Iosephus Flavius (37/38 Jeruzalém – kolem 100 Řím) byl židovský kněz, učenec a historik, mezi jeho spisy patří např.: *Válka židovská I – II*, *Židovské starožitnosti*. Jméno Flavius si Iosephus přibral podle rodového jména císaře Vespasiana. In http://cs.wikipedia.org/wiki/Flavius_Iosephus

³ Kumrán se nachází na severozápadním břehu Mrtvého moře. Kumrán je bývalou osadou esejců, v r. 68 n. l. ji však zlikvidovala římská vojska. Dnes má tato lokalita svůj nezastupitelný význam v archeologickém bádání. V okolních jeskyních v blízkosti Kumránu byly v r. 1947 objeveny starověké svitky. Mezi nimi i např. úplný svitek knihy Izajáš. Srov. WALKER, Peter. *Po stopách Ježíše: Ilustrovaný průvodce svatou zemí*. Praha: Knižní klub, 2008. S. 46. ISBN 978-80-242-2100-7.

Filón Alexandrijský⁴ ve svém spise *De vita contemplativa* popisuje skupinu Therapeutů, nacházející se v Egyptě a okolí Alexandrie. I tato skupina podle Filónova svědectví kladla velký důraz na zdrženlivý život.⁵

4.2 Zdrženlivost u pohanů

S panenstvím se setkáváme i v pohanském světě římské říše. V chrámech bohyně Vesty vykonávaly službu panny – vestálky. Ty sice byly společností vysoce hodnoceny, ale jejich stav nevycházel z nějakého spirituálního vývoje, tento panenský stav nebyl vnímán jako vrcholná etapa lidského způsobu života, stav, kterým by se přibližovaly božskému životu.⁶ To platilo i pro eunuchy.

Římský svět, stejně jako všechny národy té doby, kladl důraz na rodinu a hlavně na plození a zachovávání rodu. Situace člověka byla značně odlišná od kvality života v dnešní době. Lidé se dožívali průměrně nízkého věku (do 30 let), byla velmi vysoká dětská úmrtnost a ti, kteří se dožili dospělosti, byli neustále v ohrožení. Myšlenka panenského života byla prakticky neslučitelná s každodenním bojem o udržení života pomocí reprodukce. Přesto se i v tomto prostředí setkáváme s „aketickými“ názory na způsob života. Vzhledem k tomu, že hovoříme o době, kdy postavení žen ve společnosti nemělo téměř žádný význam, tak se naše další pojednání bude týkat převážně mužů a výchovy mužů z vyšší společnosti. Muži té doby byli vedeni tak, aby z nich maximálním způsobem vyzařovalo jejich mužství. Byl kladen důraz na správný vývoj muže, aby nedošlo k jeho zženštění. K tomu dochází, když ztrácí ze sebe energii, princip tepla, které je obsaženo v jeho semeni a tudíž k jeho úniku dochází ve styku se ženou. Muži byli vedeni, aby se zdržovali od sexuálního styku se ženou, ne, aby od něj opustili nadobro, ale aby ho omezili pouze k reprodukci. Rozhodně ne k uspokojování

⁴ Filón Alexandrijský (30 – 20 př. n. l. Alexandrie - ? někdy po r. 40 n. l.) byl filozof, učenec a vykladač Bible. Myšlenkově se Filón řadil k platonismu. Z jeho spisů např.: *O stvoření světa; O gigantech; O neměnnosti*. Srov. KRAFT, Heinrich. *Slovník starokřesťanské literatury: Život, spisy a nauka řeckých, latinských, syrských, egyptských a arménských církevních otců*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. S. 121 - 122. ISBN 80-7192-516-0.

⁵ Srov. VENTURA, Václav. *Spiritualita křesťanského mnišství I: Od prapočátků po svatého Jana Zlatoústého*. Praha: Benediktinské arcidiákonství svatého Vojtěcha a svaté Markéty v Břevnově, 2006. S. 27 – 29. ISBN 80-86882-03-9.

⁶ Srov. BROWN, Peter. *Tělo a společnost: Muži, ženy a sexuální odříkání v raném křesťanství*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000. S. 17. ISBN 80-85959-72-0.

svých vášní.⁷ Dalším impulzem ke zdrženlivosti byl celkový příklon k řecké kultuře a filozofii, kde byl kladen důraz na uměřenost (synonymum pro mravnost, zdrženlivost, skromnost), a tím i zvládnání vášní.⁸ Uměřenost měla být jakousi střední cestou, která člověka odvádí od jeho žádostivosti, tím nejsou myšleny jen sexuální pudy, ale třeba i nestřídmost v jídle a pití. V neposlední řadě to byl i dualismus, který ovlivňoval přístup člověka ke svému tělu, jako prvku, který je potřeba umlčet.

4.3 Zdrženlivost v rodící se církvi

Křesťanské pojetí panenství a panictví vzešlo právě z judaismu. První panicové a naše vzory příkladného života jsou židé (Jan Křtitel, Ježíš, apoštolové,...). Začneme osobou Jana Křtitele, který je spojován s kumránským společenstvím Esénů, a sice na základě podobnosti několika charakteristických rysů ve způsobu života. Jan žil na poušti, jeho život byl velmi střídavý, byl oblečen do velbloudí kůže a živil se kobyilkami a medem divokých včel (Mk 1,6), v neposlední řadě nežil v manželství.

Smyslem křesťanského života v panenství je co nejvíce se přiblížit Ježíšovi, podobat se mu, a toho dosáhneme tím, že budeme Ježíše ve všem následovat. Ježíš sám žil v celibátu a nezávisle na potřebách tohoto světa, žil v chudobě, postil se a modlil, žil láskou a pro lásku. Jeho život byl soustředěn do přikázání lásky k Bohu a k bližnímu. K tomu, abychom byli jako Ježíš je potřeba se všeho vzdát a následovat jej. Tak i učedníci, kteří Ježíše provázeli, opustili svůj majetek i rodiny, a tak přijali život v celibátu.⁹

V listech panicům a pannám je zmiňován i apoštol Jan, a píše se o něm, že byl také panicem a proto ho Ježíš tolik miloval (I,6,3). Následují jména Pavla, Barnabáše a Timotea (I,6,4).

⁷ Srov. BROWN, Peter. *Tělo a společnost: Muži, ženy a sexuální odříkání v raném křesťanství*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000. S. 15 - 35. ISBN 80-85959-72-0.

⁸ HOLUB, Štěpán. Přednášky z filozofické etiky.

⁹ Srov. VENTURA, Václav. *Spiritualita křesťanského mnišství I: Od prapočátků po svatého Jana Zlatoústého*. Praha: Benediktinské arcidiákonství svatého Vojtěcha a svaté Markéty v Břevnově, 2006. S. 43 - 44. ISBN 80-86882-03-9.

Zaměříme se jen na Pavla. O tom, že pravděpodobně žil život zdrženlivý a bez ženy svědčí verš ze 7. kapitoly Prvního listu Korintským. Tento úsek z Pavlových listů je velmi zajímavý tím, že právě pojednává o „manželství a zdrženlivosti“¹⁰ Ještě než se pustíme do rozboru kapitoly, tak je důležité zmínit situaci lidí té doby.

Od Ježíšova ukřižování a zmrtvýchvstání jsou lidé v neustálém očekávání druhého Kristova příchodu. Věří, že konec světa bude v době jejich života, a tak se chtějí na tento konec a hlavně potom na Kristův příchod co nejlépe připravit a právě v panenství, v čistém zdrženlivém životě, jakým žil Ježíš, spočívá příprava pro království nebeské. Spousta lidí to řeší tím, že odchází od svých rodin, popř. rodiny vůbec nezakládají, jen aby se mohli nerušeně věnovat panenskému životu.¹¹

Vraťme se zpět k Listu Korintským. Pavel zde píše, že je pro člověka lepší, když zůstane sám (1 K 7,1), s tímto požadavkem se neobrací pouze na svobodné, ale i na vdovy. Dále však připouští, že ne každý je schopen žít v panenství: „Ale každý má od Boha svůj vlastní dar, jeden tak, druhý jinak“ (1 K 7,7). Pavel tady vnímá život v panenství jako dar od Boha a život v manželství jako absenci daru zdrženlivosti.¹²

Se životem v panenství a celibátu se setkáváme již od počátku církve, ať to již byl Ježíš se svými učedníky, nebo společenství vdov, která se postupně utvářela a do kterých vstupovaly i dívky – panny. Také apoštolští otcové zmiňují ve svých listech panny. Později apologeti ve svých obranách poukazovali na příklad panen a paniců.¹³ Kromě toho: „Existence paniců a panen v církvi byla jakousi přípravou na martyrium.“¹⁴

¹⁰ V českém ekumenickém překladu Bible z roku 1995 se objevuje toto spojení jako název 1 K 7,1-40.

¹¹ Srov. BROWN, Peter. *Tělo a společnost: Muži, ženy a sexuální odříkání v raném křesťanství*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000. S. 50 - 51. ISBN 80-85959-72-0.

¹² Srov. BROWN, Peter. *Tělo a společnost: Muži, ženy a sexuální odříkání v raném křesťanství*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000. S. 53. ISBN 80-85959-72-0.

¹³ Srov. VENTURA, Václav. *Spiritualita křesťanského mnišství I: Od prapočátků po svatého Jana Zlatoústého*. Praha: Benediktinské arcidiecézní ústředí svatého Vojtěcha a svaté Markéty v Břevnově, 2006. S. 63 - 65. ISBN 80-86882-03-9.

¹⁴ VENTURA, Václav. *Spiritualita křesťanského mnišství I: Od prapočátků po svatého Jana Zlatoústého*. Praha: Benediktinské arcidiecézní ústředí svatého Vojtěcha a svaté Markéty v Břevnově, 2006. S. 64. ISBN 80-86882-03-9.

Zde můžeme vidět, že panenství a panictví církev provází od jejích počátků až do dnešní doby. „Panny a panicové byli v církevních společenstvích kvasem intenzivního náboženského života a ušlechtilého entuziazmu.“¹⁵

¹⁵ VENTURA, Václav. *Spiritualita křesťanského mnišství I: Od prapočátků po svatého Jana Zlatoústého*. Praha: Benediktinské arcidiákonství svatého Vojtěcha a svaté Markéty v Břevnově, 2006. S. 64. ISBN 80-86882-03-9.

Závěr

Z toho co bylo výše uvedeno, si můžeme všimnout, že určitý postoj ve vnímání panenství a panictví se v průběhu věků měnil. Když provedeme souhrnné srovnání, tak vidíme, že v 1. a na počátku 2. stol. byl život v panenství vnímán jako příprava na druhý příchod Kristův. Zároveň tohoto stavu nebyli všichni hodni. Pavel vnímal panenství jako dar, a proto jej nedoporučoval každému. Ti, kteří podle Pavla nejsou schopni žít zdrženlivě, tak se mají raději oženit, protože je to lepší, než aby se trápili (1 K 7,9). Manželství bylo stále chápáno jako nezbytné a Pavel je nesnižoval. Na druhou stranu vdovám a svobodným doporučoval, aby v tomto stavu setrvali (srov. 1 K 7,8). Když si vezmeme spis *Ad virgines*, setkáváme se již s trochu odlišnou formou panenství. Hlavně je zde panenství vnímáno, jako nejvyšší možný způsob života člověka. Panny a panice mají zaručené vyšší místo v království nebeském. Také se zde setkáváme s komunitami panen a paniců. Tento způsob soužití byl znám již dříve, hlavně mezi vdovami, bylo to dáno hlavně z ekonomických důvodů. Stejně tak to bylo i s pozdějšími komunitami, protože samotné ženy se těžko mohly uživit, rozmohla se praxe, že si muži panice, k sobě brali ženy panny. Tato praktika se však odvrátila od původního záměru a docházelo k milostnému soužití mezi pannami a panici. To je právě v listech *Ad virgines* kritizováno a je poukazováno na to, že je potřeba s touto praxí skoncovat jako nepřijatelnou.

Život v panenství se stával v průběhu staletí stále více oblíbený a postupně začali vznikat mnišské komunity a řády.

Ať již však hovoříme o zasvěceném životě křesťanů v jakékoli době a máme před sebou nepřehledné množství spiritualit zasvěceného života, v jednom bodě se nemohou lišit, a to je myšlenka následování Krista. Vzít svůj kříž, zapřít sám sebe a následovat Ježíše.

Na této práci jsem si sama všimla, že panenství může být i jakýmsi druhem spirituality, třeba i v manželství. Podstatou panenství je totiž nerozdělené srdce (prosté od vášní) a to je důležité se snažit zachovat, ať už se člověk rozhodne pro jakýkoli způsob života.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Primární prameny

SCHAFF, Philip. ANF08. *The Twelve Patriarchs, Excerpts and Epistels, The Clementina, Apocrypha, Decretals, Memoirs of Edessa and Syriac Documents, Remains of the First Age*. In www.ccel.org/ccel/schaff/anf08.v.iii.iii.html.

FUNK, Franz Xaver. *Patres Apostolici II*. Tübingen, 1913.

2. Slovníky

ŠENKOVÁ, Silva. *Latinsko – český česko-latinský slovník*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1999.

TICHÝ, Ladislav. *Slovník novozákonní řečtiny*. Olomouc: nakl. Mgr. Jirí Burget, 2001. ISBN 80-902798-5-6.

<http://lysy2.archives.nd.edu/cgi-bin/words.exe>

3. Literatura

ALTANER, Berthold, STUIBER Alfred. *Patrologie: Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*. Freiburg: Herder, 1993. ISBN 3-451-23273-1.

BROWN, Peter. *Tělo a společnost: Muži, ženy a sexuální odříkání v raném křesťanství*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000. ISBN 80-85959-72-0.

CANTALAMESSA, Raniero. *Panensství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-327-3.

EUSEBIUS Pamphili. *Církevní dějiny*. Přeložil Josef Novák. Praha: Česká katolická charita, 1988.

IRENÄUS VON LYON. *Adversus haereses*. Přeložil Norbert Brox. Freiburg: Herder, 2001. ISBN 3-451-22129-2.

Kancionál: společný zpěvník českých a moravských diecézí. Sestavil P. Ladislav Šimajchl, P. Karel Cíkrle. Praha: Katolický týdeník s.r.o., 2003. S. 35. ISBN 80-86615-01-4.

KRAFT, Heinrich. *Slovník starokřesťanské literatury: Život, spisy a nauka řeckých, latinských, syrských, egyptských a arménských církevních otců*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. ISBN 80-7192-516-0.

POSPÍŠIL, C. V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. ISBN 80-7195-000-9.

QUASTEN, Johannes. *Patrology. Vol. I. The Beginnings of Patristic Literature From the Apostles Creed to Ireneus*. Allen: Christian Classics, 199?. ISBN 0-87061-084-8.

SCHAUBER, Vera. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. ISBN 80-85527-75-8.

VENTURA, Václav. *Spiritualita křesťanského mnišství I: Od prapočátků po svatého Jana Zlatoústého*. Praha: Benediktinské arcidiecézní ústředí svatého Vojtěcha a svaté Markéty v Břevnově, 2006. ISBN 80-86882-03-9.

WALKER, Peter. *Po stopách Ježíše: Ilustrovaný průvodce svatou zemí*. Praha: Knižní klub, 2008. ISBN 978-80-242-2100-7.

WALTER, Kasper. *Lexikon für Theologie und Kirche*. Freiburg: Herder, 1994. ISBN 3-451-22002-4.

4. Internetové stránky

Pastýř Hermův

http://www.lukov.bezva.info/taf/knihy/patrol/p_herpas.htm#v9

Slovník cizích slov ABZ

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/epitome>

Wikipedie

http://cs.wikipedia.org/wiki/Flavius_Iosephus